

Ko te Kōsipelí 'i tonono Tohi 'e Ma'aké Ko te talateú

Ko te *Kōsipelí 'i tonono Tohi 'e Ma'aké* 'oku kamata 'aki 'ia te pehē, “Ko te kamata'anga 'o te ongoon-golelei 'o Sīsū Kalaisi, ko te 'Alo 'o te 'Atuá.” 'Oku fakahaa'i heni 'ia Sīsū ko te tangata ngāue tōtōivi mo ma'u mafai. Ne'e hā Tono mafaí 'i Tana faiakó, mo Tana pule'i te 'ū laumālie 'ulí, pea mo Tana fakamolemole angahalá. Ne'e ui pē 'e Sīsū 'Ona ko te Fanautama te Tangata, 'a ia ne'e hoko mai ke foaki Tana ma'ulí ke vete ange 'ia te kakaí mei te notou angahalá.

Ko te fakamatala 'a *Ma'ake* kiā Sīsúú 'oku mahi-nongafua, pea 'oku hoko 'ia te talanoa mālie ki te talanoa mālie, ko tana fakamamafa'i lahi ange 'ia te 'ū me'a ne'e fai 'e Sīsúú 'i Tana 'ū me'a ne'e faiako mo fakahinohino 'akí. Hili pē 'ia te ki'i talateu 'aki 'ia te malanga 'a Sione Papitaisó, mo te papitaiso mo te sivi'i 'o Sīsúú, ne hoko atu leva 'ia Ma'ake ia ki te fakama'uli mahaki mo te akonaki 'a Sīsúú. Ne'e faifai pea kamata ke mahino ange ki te kau akó ko ai 'ia Sīsū, kae fakautuutu 'ia te fakafepaki kiā Ia Tono 'ū filí. Ko te 'ū vahe ki muli 'o te tohi, ko te fakamatala ia ki te 'ū me'a ne'e hoko 'i te uike faka'osi 'o te nofo 'a Sīsū 'i māmaní, 'o tautafito ki Tono kalusefaí mo Tana toetu'ú.

'Oku tui 'ia te kau vete Tohitapu meimei tonono kotoa pē ko te kongafaka'osi 'o te Kōsipelí (16:9-20), 'a ia 'oku ha'i mei mulí, ko te hiki 'e te toko taha kehe kae kala ko Ma'ake.

Ko te kakano 'o te tohi

Ko te kamata'anga 'o te Kōsipelí (1:1-13)
 Ko te ngāue 'a Sīsū ki te kakai 'i Kāleli (1:14–9:50)
 Ko te fononga 'a Sīsū mei Kāleli ki Selusalemá
 (10:1-52)
 Ko te uīke faka'osi 'o te nofo 'ia Sīsū 'i māmaní 'i
 Selusalema (11:1–15:47)
 Ko te toetu'u 'a Sīsūú (16:1-8)
 Ko te hāhā holo mo te hā'ele ake 'ia te 'Alikí
 Toetu'ú (16:9-20)

*Ko te kamata'anga 'o te Kōsipelí
 (Mātiu 3:1-12; Luke 3:1-18; Sione 1:19-28)*

¹ Ko te kamata'anga 'o te ongoongolelei 'o Sīsū
 Kalaisi, ko te 'Alo 'o te 'Atuá.*

² Hangē pē ko te me'a kua tohi 'e te palōfita ko
 'Aiseá,†
 “Ko 'eni, 'Okou fekau Taku talafekau ke mu'amua
 'i Tou 'aó,

ke teuteu 'i Tou alá.*

³ Ko te le'o 'o he taha 'oku kalanga 'i te toafá,
 ‘Kotou teuteu te hā'ele'anga 'o te 'Alikí,
 fakatonutonu Tono 'ū alá.’ ”*

⁴ Ne'e fai papitaiso 'e Sione 'i te toafá, mo
 malanga 'aki 'ia te papitaiso 'o te fakatomalá ki te
 fakamolemole 'o te angahalá.

⁵ Pea ne'e ō atu kiā ia 'ia te kakai kotoa pē 'o
 Siutea, mo nātou mei Selusalemá; 'o notou papi-
 taiso 'iā ia 'i te vaitafe ko Sioataní, 'i te vete te notou
 'ū angahalá.

---

* **1:1** 1:1 ko te 'alo 'o te 'Atuá: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu 'i lea nei 'i te
 'ū hiki fualoa 'ihi. † **1:2** 1:2 te palōfita ko 'Aiseá: 'oku pehē 'i tonu
 'ū hiki fualoa 'ihi, te kau palōfitá. * **1:2** 1:2 Mal 3:1 * **1:3** 1:3
 'Ais 40:3

⁶ Pea ne'e kofu 'aki 'e Sione he fulufulu'i kāmeli, mo no'o tononongalotó 'aki te kili'i manu. Pea ko tana me'akaí ko te fanga he'e mo te huhua'i honi vao.*

⁷ Pea ne'e malanga ia, 'o pehē, “Oku mulimuli mai he Toko Taha 'oku mālohi ange 'iā au; pea 'oku kailoa taau 'ia kita ke punou 'o vete te nono'o Tono senitoló.

⁸ Ko te mo'oni, 'okou papitaiso kōtou 'aki 'ia te vai, kā 'e papitaiso 'e Ia 'iā kōtou 'aki 'ia te Laumālie Mā'oni'oní.”

*Ko te papitaiso mo te 'ahi'ahi'i 'o Sīsuú
(Mātiu 3:13–4:11; Luke 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Pea 'i te kuonga ko iá ne'e ha'u 'ia Sīsū mei Nāsaleti 'i Kālelí, 'o papitaiso 'iā Sione 'i Sioatani.

¹⁰ Pea 'i Tana 'alu ake mei te vaí, ne Ina mamata atu kua mavae ua 'ia te langí, pea 'oku 'alu ifo kiā Ia 'ia te Laumālié 'i te tatau 'o he lupe.

¹¹ Pea ongo mai he le'o mei te langí ne'e pehē mai, “Ko Toku 'Alo Pelé 'ia Koe; ko Koe 'Okou hōifua ki aí.”*

¹² Pea ne'e tataki leva 'Ona 'e te Laumālié ki te toafá.

¹³ Pea ne'e nofo Ia 'i te toafá 'o 'aho fāngofulu, 'o fai ai Tono 'ahi'ahi'i 'e Sētane. Pea ne'e 'i ai Ia mo te fanga manu kaivaó; pea ne'e tauhi kiā Ia 'e te kau 'āngeló.

*Ko te kamata te malanga 'a Sīsū 'i Kālelí
(Mātiu 4:12-17; Luke 4:14-15)*

---

* **1:6** 1:6 2 Tu'i 1:8 * **1:11** 1:11 Sēn 22:2; Saame 2:7; 'Ais 42:1; Māt 12:18; Ma'ake 9:7

14 Pea kua fakahū 'ia Sione ki te pilīsoné, pea ha'u 'ia Sīsū ki Kāleli, 'o malanga 'aki te ongoongolelei 'a te 'Atuá,‡

15 'o pehē, “Kua kakato te taimí, pea kua ofi 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá; ko ia, kotou fakatomala 'o tui ki te Kōsipelí.”*

*Ko te ui 'e Sīsū Tana fu'aki kau akó
(Mātiu 4:18-22; Luke 5:1-11)*

16 Pea 'i Tana hā'ele ange 'i te matātai 'o te Tai 'o Kāleli, ne'e mamata atu Ia kiā Saimone mo 'Anitelū ko te tehina 'o Saimoné, 'oku fai te nā sili, he ko te ongo tautai.

17 Pea lea atu 'ia Sīsū kiā nāua, “Kulā ōmai 'o mulimuli 'iā Au; pea 'e Au ngaahi kōlua ko te ongo tautai tangata.”

18 Pea nā si'aki leva te nā kupengá, 'o mulimuli kiā Ia.

19 Pea toe laka si'i atu 'ia Sīsū, 'o vakai kiā Sēmisi ko te foha 'o Sēpetí, mo Sione ko tonono tehiná, 'oku nā 'i te vaká 'o fai te nā pena kupenga.

20 Pea ne Ina ui leva 'ia nāua, pea nā tukuange te nā tamaí ko Sēpeti 'i te vaká mo te kau ngāue ungá, 'o nā mulimuli kiā Ia.

*Ko te tangata ne'e 'iā ia he fa'ahikehe
(Luke 4:31-37)*

21 Pea notou fononga atu 'o hū ki Kāpaneume; pea ne'e hū Ia 'i te Sāpaté ki te falelotú 'o faiako.

22 Pea ne'e notou ofo 'aupito 'i te anga 'o Tana faiakó; hē ne Ina ako'i 'ia nātou 'o hangē ko he pule, 'o kailoa hangē ko te kau sikalaipé.*

‡ 1:14 1:14 'a te 'Atuá: 'oku pehē 'i tonono 'ū hiki fualoa 'ihi, 'o te Pule'anga 'a te 'Atuá. * 1:15 1:15 Māt 3:2 * 1:22 1:22 Māt

7:28-29

23 Pea ne'e 'i te notou falelotú he tangata ne'e 'iā ia he fa'ahikehe; pea ne'e kaila ake ia,

24 'o pehē, “Ko Tou ā 'ia māua, 'e Sīsū mei Nāsaleti? Kua ke ha'u ai ke faka'auha 'ia māuá? 'Okou 'ilo'i Koe, ko te Taha Tapu Koe 'o te 'Atuá.”

25 Pea lolomi 'ona 'e Sīsū, 'o pehē, “Tuku tau leá, pea hū mai ki tu'a meīa ia!”

26 Pea hanga 'e te fa'ahikehé, 'o ha'aki te tangatá ki lalo; mo 'ai tana fu'u kaila, 'o toki hū mai ki tu'a meīa ia.

27 Pea ne'e fu'u 'ohovale 'ia nātou kotoa pē; 'o notou fe'ekenaki 'iā nātou 'o pehē, “Ko te ā nai 'eni? Ko te ā te akonaki fo'ou nei? He 'oku fekau 'e Ia 'i te mālohi ki te kau fa'ahikehé, pea notou talangafua leva kiā Ia!”

28 Pea ne'e mafola leva Tono ongoongó 'i te feitu'u kotoa pē 'o Kāleli.

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū he kakai tokolahi
(Mātiu 8:14-17; Luke 4:38-41)*

29 Pea 'i te notou hū atu mei te falelotú, ne Ina hū ki te fale 'o Saimone mo 'Aniteluú, fakataha mo Sēmisi mo Sione.

30 Pea ne'e takoto ai 'ia te fa'e 'a te mali 'o Saimoné, 'oku puke 'i te mofí; pea notou fakahaa'i ange kiā Sīsū.

31 Pea 'alu atu Ia ki ai, 'o puke tono nimá 'o fokotu'u; pea mahu'i leva te mofí meīa ia, pea hanga ia 'o tauhi kiā nātou.

32 Pea 'i te afiafi ifó, kua tō 'ia te la'aá, ne'e notou 'aumai kiā Ia 'ia te kakai kotoa pē ne'e puke, mo nātou ne'e 'ulusino ai 'ia te kau tēvoló.

33 Pea fakataha mai 'ia te koló kotoa pē ki te matapā 'o te falé.

³⁴ Pea ne'e fakama'uli he tokolahi 'iā nātou ne'e puke 'i te fa'ahinga mahaki kehekehe, mo Ina kapusi he tokolahi 'o te kau tēvoló. Pea ne'e kailoa Ina tuku ke lea 'ia te kau tēvoló, kote'uhí he ne'e notou 'ilo'i Ia.

Ko te malanga 'a Sīsū 'i Kāleli
(*Luke 4:42-44*)

³⁵ Pea ne'e tu'u hengihengi ake 'ia Sīsū 'oku kei pō'ulí, 'o 'alu ki te feitu'u lala, 'o fai ai Tana lotu.

³⁶ Pea mulimuli kiā Ia 'ia Saimone mo nātou ne'e 'iā iá,

³⁷ pea 'i te notou 'ilo'i Iá, ne'e notou pehē ki Ai, “Oku kumi 'e te fu'u kakaí kotoa pē kiā Koe!”

³⁸ Pea pehē 'e Ia kiā nātou, “Tou ō tātou ia ki te 'ū kolo ofi maí, kote'uhí ke Au malanga ki ai foki; he ko te me'a ia ne Au ha'u aí.”

³⁹ Pea ne'e malanga Ia 'i te notou 'ū falelotú 'i Kāleli fuli pē, mo kapusi tēvolo foki.*

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kilia
(*Mātiu 8:1-4; Luke 5:12-16*)

⁴⁰ Pea ha'u kiā Ia he tangata kilia, 'o tū'ulutui kiā Ia, mo kole ange, 'o pehē, “Ka ne Ke loto ke fai, 'e Ke lava ke fakama'a 'oku.”§

⁴¹ Pea langa te fatu 'o Sīsú 'i te 'ofa,* 'o mafao atu Tono nimá 'o ala kiā ia, mo pehē, “Okou loto pē; ke ma'a 'ia koe!”

⁴² Pea 'i Tana folafolá, ne'e matafi leva te kiliá meīa ia, 'o ma'a ai.

---

* **1:39** 1:39 Māt 4:23; 9:35   § **1:40** 1:40 fakama'a 'oku: ne'e tui 'ia te kakai Siú, kā kilia he taha, pea 'uli ia 'i te sio fakalotu ki aí, 'o kailoa leva taau ke kau ia he ma'unga kelesi.   * **1:41** 1:41 'ofa: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, 'ita.

⁴³ Pea na'ina'i mamafa 'e Sīsū kiā ia, 'o toki fekau ke 'alú,*

⁴⁴ 'o pehē ki ai, “Tokanga ke 'aua na'a ke tala te me'a nei ki he taha; kā ke 'alu pē 'o fakahaa'i 'ou ki te taula'alikí, pea 'avange 'ia te me'a ne'e tu'utu'uni 'e Mōsesé kote'uhí ko tou fakama'a, ko te fakamo'oni kiā nātou.”

⁴⁵ Kā ne 'alu pē ia 'o ongoongoa mo talanoa'i holo 'ia te me'á; ko ia ne'e kailoa kei lava 'e Sīsū ke 'alu fakahā 'Ona he kolo, ka ne'e nofo pē Ia 'i tua'ā, 'i te 'ū feitu'u lala. Pea ne'e ō atu te kakaí kiā Ia mei te feitu'u kotoa pē.

2

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata mamatea (Mātiu 9:1-8; Luke 5:17-26)

¹ Pea 'i te 'osi mei ai he 'ū 'aho 'ihi ne'e toe 'alu Ia ki Kāpaneume, pea ne'e ongo atu kua 'i fale Ia.

² Pea fakataha leva ki ai he tokolahí; 'io, ne'e faifai pea na'a mo te matafalé ne'e kailoa haofia. Pea malanga 'aki 'e Ia te Folafolá kiā nātou.

³ Pea ōmai he 'ihi kiā Ia mo he tangata mamatea, kua fata mai 'e te toko fā.

⁴ Pea 'i te kailoa notou lava ke fakaofiofi 'ona kiā Sīsū, kote'uhí ko te tokolahí 'o te kakaí, ne'e notou avangi te 'ato 'o te fale ne'e 'i ai Iá, pea kua 'a'au kotoa, 'o notou tukutuku ifo 'ia te moe'anga ne'e takoto ai 'ia te mamateá. ⁵ Pea 'i te vakai 'e Sīsū ki te notou tui, ne'e pehē ange Ia ki te mamateá, “Toku foha, kua fakamolemole'i tau 'ū angahalá.”

⁶ Pea ko te 'ihi 'o te kau sikalaípe ne'e nofo 'i aí, ne'e notou fifili 'i te notou lotó, 'o pehē,

---

* **1:43** 1:43-44 Lev 14:1-32

⁷ “Ko te ā 'oku lea fia 'Atua ai 'ia te siana nei? He ko ai 'oku mafai ke fakamolemole angahala, kā ko te 'Atuá Toko Taha pē?”

⁸ Ka ne'e 'ilo'i pē 'e Sīsū 'i Tono laumālié 'oku pehē te notou fifilí, pea lea ange Ia kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou fifilí ai 'i te kotou lotó ki te 'ū me'a nei?”

⁹ He ko te fea 'oku faingafuá, 'ia te pehē ki te tangata mamate nei, ‘Kua fakamolemole tau 'ū angahalá,’ pe ko te pehē, ‘Tu'u, to'o tou moe'angá, pea 'eva'eva’?

¹⁰ Kā kote'uhí ke kotou 'ilo'i, 'oku mafai 'e te Fanautama te Tangatá ke fakamolemole angahala 'i māmani, (pea hanga Ia 'o lea ki te tangata mamateá,)

¹¹ 'Okou tala'i atu kiā koe, tu'u, to'o tou moe'angá, pea 'alu ki tou 'apí.”

¹² Pea tu'u leva ia, 'o to'o tonono moe'angá, 'o 'alu atu mei ai 'i te 'ao 'o te kakai kotoa pē. Ko ia ne'e notou fakatumutumu kotoa pē, 'o notou fakamālō'ina 'ia te 'Atuá, mo notou pehē, “Kua he'iki ai 'aupito ke tou mamata tātou ia he me'a pehē!”

*Ko te ui 'e Sīsū 'ia Līvai
(Mātiu 9:9-13; Luke 5:27-32)*

¹³ Pea toe hā'ele atu Ia 'i te matātaí; pea ha'u kiā Ia 'ia te kakaí kotoa pē, pea ne'e faiako Ia kiā nātou.

¹⁴ Pea 'i Tana 'alu atú, ne'e mamata Ia kiā Līvai, ko te foha 'o 'Alefiusi, 'oku nofo mai 'i te fale tuté; pea iange 'e Sīsū kiā ia, “Mulimuli kiā Au.” Pea tu'u mai ia 'o mulimuli kiā Ia.

¹⁵ Pea ne'e kainanga Ia 'i te fale 'o Līvai,* pea ne'e tokolahí foki 'ia te kau tānaki tukuhau mo te kau angahala ne'e notou nofo mo Sīsū mo Tana

* **2:15** 2:15 'i te fale 'o Līvai, ko ia pe 'i Tono falé ('o Sīsúú).

kau akó 'i te kaí, he ne'e fa'a tokolahi 'ia nātou ne'e mulimuli kiā Iá.

¹⁶ Pea 'i te sio atu te kau sikalaipé mo te kau Fālesí kiā Sīsū 'oku notou kakai fakataha mai mo te kau angahalá mo te kau tānaki tukuhaú, ne'e notou lea ki Tana kau akó, 'o pehē, “Ko te ā 'oku kai mo inu† fakataha ai 'ia Sīsū mo te kau tānaki tukuhaú mo te kau angahalá?”

¹⁷ Pea ne'e fanongo 'e Sīsū ki ai, 'o iange kiā nātou, “Ko te tangata faito'ó 'oku kala ma'a te ma'uli leleí, kā ma'a te mahakí. Ne'e kala U ha'ú ke ui 'ia te anga-tonú, kā ko te angahalá ke fakatomala.”

Ko te fehu'i kau ki te 'aukai
(Mātiu 9:14-17; Luke 5:33-39)

¹⁸ Pea ne'e fa'a 'aukai te kau ako 'a Sioné mo te kau ako 'a te kau Fālesí; pea ne'e ōmai he 'ihi 'o iange kiā Sīsū, “Ko te ā 'oku 'aukai ai 'ia te kau ako 'a Sioné, mo te kau ako 'a te kau Fālesí, kā ko Ta'aú kau ako 'oku kala notou 'aukai nātou?”

¹⁹ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “He 'e lava ke 'aukai 'ia te kau fakaafe 'o te tangata ta'ané, 'i te kei 'iā nātou 'ia te tangata ta'ané? Lolotonga 'oku 'iā nātou te tangata ta'ané, 'oku kala notou fa'a 'aukai.

²⁰ Kae tokaange he taimi 'e hiki ai 'ia te tangata ta'ané meiā nātou; pea 'e notou toki 'aukai 'i te 'aho ko iá.

²¹ 'Oku kala 'oposi he taha te kofu matu'á 'aki he kongā tupenu fo'ou; he kā pehē, ko te kongā fo'ou 'oku 'oposi 'akí, 'e mingi ia, pea hoko ai he fu'u mahae 'oku lahi ange.

---

† **2:16** 2:16 mo inu: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

22 Pea 'oku kailoa 'utu he taha te uaine fo'ou ki te 'u hina leta matu'a; he ka pehe, 'e hae 'ia te 'u hina matu'a 'e te uaine fo'ou, pea 'e maumau 'ia te uaine mo te hina fakatou'osi. Ka 'oku notou 'utu 'ia te uaine fo'ou ki te 'u hina fo'ou."

Ko te fehu'i kau ki te Sapaté
(Mātiu 12:1-8; Luke 6:1-5)

23 Pea ko te Sapaté 'e taha ne'e fononga atu 'ia Sisu 'o ala loto ngoue. Pea hanga 'e Tana kau ako 'o toli 'ia te 'u fe'i uite.*

24 Pea lea ange 'ia te kau Falesi kia Ia, "Vakai ange; ko te a 'oku notou fai ai 'i te 'aho Sapaté 'ia te me'a 'oku kala ngafua?"

25 Pea pehe ange Ia kia natou, "Kua he'iki ai koa kotou lau ki te me'a ne'e fai 'e Tevita 'i tana tu'utamaki, mo halofia, fakataha mo natou ne'e ia ia?"*

26 He ne'e hu ia ki te Fale 'o te Atua, 'i te kuonga ne'e taula'aliki lahi ai 'ia 'Apaiata, pea kai 'e ia te ma fonó, 'a e 'oku kailoa ngafua tono kai, ka ki te kau taula'aliki pe, mo ina 'avange foki kia natou ne'e ia ia?"*

27 Pea toe pehe Ia kia natou, "Ne'e fokotu'u 'ia te Sapaté ma'a te tangata, kae kailoa ko te tangata ma'a te Sapaté;

28 ko ia ko te Fanautama te Tangata ko te 'Aliki Ia 'o te Sapaté foki."

3

Ko te fakama'uli 'e Sisu he tangata nima mate
(Mātiu 12:9-14; Luke 6:6-11)

* 2:23 2:23 Teu 23:25 * 2:25 2:25-26 1 Sam 21:1-6 * 2:26 2:26
Lev 24:9

¹ Pea toe hū Ia ki te falelotú; pea ne'e 'i ai he tangata kua mate tononimá.

² Pea notou lamasi 'Ona, pē 'e Ina fai he faito'o 'i te 'aho Sāpaté, kote'uhí kae notou toki faka'ilo ai 'Ona.

³ Pea pehē ange Ia ki te tangata kua nima maté, “Tu'u mai ki loto.”

⁴ Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Ko fea 'oku ngafua 'i te Sāpaté? Ke fai he lelei pē ke fai he kovi? Ke fakahaofi ma'uli, pē ke tāmata'i?” Pea notou fakalongo pē.

⁵ Pea sio takai Ia kiā nātou mo Tana tuputāmakí, he ne'e mamahi Ia 'i te fefeka pehē fau te notou lotó; pea toki pehē Ia ki te tangatá, “Mafao atu tou nimá.” Pea mafao atu ia; pea ne'e toe ma'uli mai tononimá.

⁶ Pea ō leva ki tu'a 'ia te kau Fālesí, fakataha mo te fa'ahi 'a Hēlotá, 'o notou alea'i, pe fefe'aki he notou tāmata'i 'Ona.

Ko te ōmai te tokolahi kiā Sīsū

⁷ Pea ne'e ō 'ia Sīsū mo Tana kau akó ki tai, pea mulimuli mai he fu'u kakai tokolahi 'aupito mei Kāleli mo Siutea,

⁸ mo Selusalema mo 'Aitumia, mo Tu'a-Sioatani, mo nātou ne'e ofi mai ki Taia mo Saitoní, 'i te notou fanongo ki te 'ū me'a lahi kua fai 'e Iá.

⁹ Pea lea Ia ki Tana kau akó, ke teuteu mai he ki'i vaka kiā Ia, kote'uhí ko te fu'u kakai, na'a notou faka'efihia'i 'Ona.*

¹⁰ He ne'e tokolahi te kakai ne'e fakama'uli 'e Iá; ko ia ko nātou kotoa pē ne'e notou mahaki'iná, ne'e notou feteketeke'i ke notou ala kiā Ia.

* 3:9 3:9-10 Ma'ake 4:1; Luke 5:1-3

11 Pea ko te 'ū fa'ahikehé, kā notou sio kiā Ia, 'e notou tōmape'e 'i Tono 'aó, 'o kaila, “Ko te 'Alo Koe 'o te 'Atuá.”

12 Pea ne Ina fekau mālohi 'ia nātou, ke 'aua na'a notou fakahaa'i 'Ona.

*Ko te fili 'e Sīsū 'ia te toko hongofulu mā uá
(Mātiu 10:1-4; Luke 6:12-16)*

13 Pea 'alu ake 'ia Sīsū ki te ma'ungá, 'o ui ange 'ia nātou ne'e loto Ia ki aí, pea notou ōmai kiā Ia.

14 Pea ne Ina fakanofu he toko hongofulu mā ua, ke notou tākaua mo Ia, pea ke Ina fekau atu 'ia nātou ke malanga,

15 pea ke notou ma'u 'ia te mafai ke fakama'uli mahaki, mo kapusi tēvolo.

16 Ko Saimone, ne'e fakahingoa 'e Ia ko Pitá;

17 mo Sēmisi ko te foha 'o Sēpeti, mo Sione ko te tehina 'o Sēmisi; ne Ina 'ai kiā nāua te hingoa ko te ongo Poanesi, ko tono 'uhingá, ko te ongo foha 'o te mana;

18 ko 'Anitelū foki mo Filipe, mo Pātolomiu, mo Mātiu, mo Tōmasi, mo Sēmisi ko te foha 'o 'Alefiusi, mo Tatiusi, mo Saimone 'o te kautaha Mamahi'i fanua,

19 mo Siutasi 'Isikaliote, 'ā ē ne ina lavaki'i 'ia Sīsū.

*Ko Sīsū mo te 'aliki 'o te kau tēvoló
(Mātiu 12:22-32; Luke 11:14-23; 12:10)*

20 Pea ne'e notou hū he fale. Pea toe fakataha mai 'ia te kakaí, ko ia ne'e kailoa notou lava 'o mama he kongā mā.

21 Pea 'i te fanongo ki ai Tono kāingá, ne'e notou ō atu ke puke Ia; he ne'e notou pehē, “Oku sesele Ia.”

22 Pea ne'e pehē 'e te kau sikalaibe ne'e ō ifo mei Selusalemá, “Oku 'iā Ia 'ia Pelisipupe;” mo 'eni, “Oku fai 'e Ia Tana kapusi tēvoló 'iā Pelisipupe ko te 'aliki 'o te kau tēvoló.”*

23 Pea ui ange nātou 'e Sīsū, 'o lea ange 'i te 'ū talanoa fakatātā, 'o pehē, “He 'e lava fefe'aki ke kapusi 'e Sētane 'ia Sētane?”

24 Kā 'i ai he pule'anga 'oku māvahevahe mo fetu'usi, 'e kailoa tu'u ma'u 'ia te pule'anga ko iá.

25 Pea kā 'i ai he 'api 'e māvahevahe mo fetu'usi, 'e kailoa lava ke tu'u ma'u 'ia te 'api ko iá.

26 Pea kāpau 'e tu'u 'e Sētane kiā ia pē, 'o māvahevahe, 'e kailoa lava ia ke tu'u, kā kua pau ke ngata ia.

27 Pea tala'i'eaí 'e lava he taha ke hū ki te fale 'o he to'a, 'o kaiha'asi tana koloá; kae'aua mu'a ke ina ha'iha'i 'ia te to'á, pea toki lava ke kaiha'asi tana koloá.

28 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e fakamolemole ki te hako 'o te tangatá 'ia te angahala kotoa pē, pea mo te 'ū lau kovi 'e notou fai ki te 'Atuá.*

29 Kā ko ia ko 'ē 'e lau kovi ki te Laumālie Mā'oni'oní 'e kailoa fakamolemole'i 'ona 'o lauikuonga, kā 'e ma'ua ia 'i te mala'ia ta'engata.”*

30 Ko te lea pehē 'e Sīsúú, kote'uhí ko te pehē 'e te kakaí, “Oku 'iā Ia he fa'ahikehe.”

Ko te fa'ē mo te 'ū tokoua 'o Sīsúú

(Mātiu 12:46-50; Luke 8:19-21)

31 Pea ne'e ōmai Tana fa'eé mo Tono 'ū tokouá, 'o tutu'u 'i tu'a, 'o notou fekau atu kiā Ia.

* 3:22 3:22 Māt 9:34; 10:25   * 3:28 3:28 pea mo te 'ū lau kovi 'e notou fai ki te 'Atuá, ko ia pe pea mo te 'ū lau'ikovi.   * 3:29 3:29 Luke 12:10

³² Pea pehē ange kiā Sīsū 'e te kakai ne'e kāpui 'Oná, “Ē, ko Tau fa'eé mo Tou 'ū tokouá 'oku notou tutu'u mei tu'a, pea 'oku notou fia ma'u 'ia Koe.”

³³ Kae tali ange Ia kiā nātou, 'o pehē, “Ko ai ia Taku fa'eé mo Toku 'ū tokouá?”

³⁴ Pea sio takai Ia kiā nātou ne'e nofo 'o kāpui 'Oná, 'o pehē, “Ko 'eni ia Taku fa'eé mo Toku 'ū tokouá!

³⁵ Ko ia ko 'ē 'e fai 'ia te finangalo 'o te 'Atuá, ko ia ia Toku tokouá mo Toku tu'afafiné mo Taku fa'eé.”

4

Ko te talanoa ki te tangata ngoué (Mātiu 13:1-9; Luke 8:4-8)

¹ Pea toe faiako Ia 'i te matātaí. Pea kua fakataha kiā Ia he fu'u kakai tokolahí 'aupito, ko ia ne'e heka Ia he vaka, 'o nofo mei tai; kā ko te fu'u kakaí ne'e notou tutu'u mei 'uta, 'o hanga ki tai.*

² Pea ne'e lahi Tana ako'i 'ia nātoú 'i te 'ū talanoa fakatātā, 'o Ina pehē kiā nātou:

³ “Kotou fanongo mai. Ko 'eni, ne'e 'alu atu he tangata tō pulapula'i 'akau ke tūtuu'i.

⁴ Pea 'i te fai tana tūtuu'í, ne'e ngangana he me'a 'i te va'ealá, pea puna mai te fanga manupuná, 'o notou kai ia 'o 'osi.

⁵ Pea ngangana mo he me'a ki te feitu'u makamaka, 'a ia ne'e si'isi'i ai 'ia te kelekelé; pea tupu leva ia, kote'uhí ne'e si'isi'i 'ia te kelekelé.

⁶ Pea 'i te 'alu ake 'ia te la'aá, ne'e velahia; pea ko te me'a 'i te kailoa hana aká, ne'e mate ia.

---

* **4:1** 4:1 Luke 5:1-3

7 Pea ngangana mo he me'a ki te loto 'akau talatala, pea tupu ake 'ia te 'ū 'akau talatalá ia 'o kāsia'i 'ona, pea ne'e kailoa a'u ia ki te fuá.

8 Pea ngangana he 'ihi ki te kelekele kua lelei; pea tupu ake ia 'o fua lahi, 'o fua tolungofulu 'ihi, pea fua onongofulu 'ihi, pea fua teau 'ihi.”

9 Pea pehē ange Ia, “Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia.”

*Ko te 'uhinga 'o te talanoa fakatātaá
(Mātiu 13:10-23; Luke 8:9-15)*

10 Pea 'i te notou fakaenātoú leva, pea ko nātou ne'e 'iā Iá, mo te toko hongofulu mā uá, ne'e notou 'eke kiā Ia kau ki te 'ū talanoa fakatātaá.

11 Pea pehē ange Ia, “Kua tuku kiā kōtou 'ia te misiteli 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá; kā 'oku fai fakatātā kotoa pē kiā nātou 'oku 'i tua'aá,

12 kote'uhí

'ke notou sio mo'oni, kae kailoa 'ilo'i;
pea fanongo mo'oni, kae kailoa ongo'i;
na'a faifaí pea notou tafoki,
pea fakamolemole'i ai 'ia nātou.’ ”*

13 Ne'e pehē foki 'e Ia kiā nātou, “'Oku kailoa koā kotou 'ilo'i te talanoa fakatātā nei? Pea 'e kotou 'ilo'i fefe'aki ai 'ia te 'ū fakatātā kehé?

14 Ko te tangata tūtuu'í 'oku tūtuu'i ia 'ia te Folafolá.

15 Pea ko 'eni ia 'ia nātou 'i te va'ealá, ko nātou ia ne'e tūtuu'i ki ai 'ia te Folafolá, kā 'i te notou fanongo ki aí, ne'e ha'u leva 'ia Sētane, 'o 'ave te Folafola kua tō 'iā nātoú.

---

* 4:12 4:12 'Ais 6:9-10

16 Pehē foki, ko nātou ne'e tūtūu'i 'i te feitu'u makamaká, ko nātou ia 'oku fanongo ki te Folafolá, pea puke fiafia leva ki ai;

17 kā 'oku kailoa he aka 'iā nātou, kae fakataimi pē. Faifai pea hoko he faingata'a pē he fakatanga, kote'uhí ko te Folafolá, pea notou tūkia leva.

18 Pea 'oku 'i ai mo he 'ihi 'oku tūtūu'i 'i te 'ulu 'akau talatala; ko nātou ia 'oku fanongo ki te Folafolá,

19 kā ko te fa'a lotoma'ua ki māmaní, mo te 'ofa ki te koloá, mo te holi ki te 'ū me'a kehekehé, 'oku notou uulu mai, 'o kāsia 'ia te Folafolá, pea ta'efua ai.

20 Pea 'oku 'i ai mo te pulapula'i 'akau ne'e tūtūu'i ki te kelekele kua lelei; ko te fa'ahinga ia 'oku fanongo ki te Folafolá, pea tali lelei ia, pea notou fua, 'o taki tolungofulu 'ihi, pea taki onongofulu 'ihi, pea taki teau 'ihi.”

*Ko te maamá
(Luke 8:16-18)*

21 Pea toe pehē Ia kiā nātou, “He 'oku 'aumai koā he maama ke fa'o ki te loto puha, pē ki te lalo moe'anga? Kae kailoa fokotu'u 'ona ki te tu'unga maamá?*

22 He 'oku kala he me'a 'oku lilo, 'e ta'efakahaa'i, mo he me'a 'oku fufuu'i, 'e ta'e'iloa.*

23 Kā 'i ai he taha 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia.”

24 Ne'e pehē foki Ia kiā nātou, “Tokanga ki te me'a 'oku kotou fanongo ki aí; he ko te me'a-fua 'oku

---

* 4:21 4:21 Māt 5:15; Luke 11:33   * 4:22 4:22 Māt 10:26; Luke 12:2

kotou fua 'akí, ko ia pē 'e fua 'aki kiā kōtoú, pea 'e fakalahi atu.*

²⁵ He ko ia 'oku ma'u he me'á, 'e 'avange ki ai mo he me'a; kā ko ia 'oku kailoa ma'ú, na'a mo te me'a 'oku ma'u 'e iá, 'e to'o meiā ia.”*

Ko te talanoa ki te pulapula'i koané

²⁶ Pea toe pehē 'e Sīsū, “Ko te anga 'eni 'o te Pule'anga 'o te 'Atuá: 'oku hangē ko te laku pulapula'i 'akau he tangata ki te kelekelé.

²⁷ Pea moe ia mo 'ala, 'i te pō mo te 'aho, pea tupu pē 'ia te pulapula'i 'akau 'o 'alu ake, kae kailoa hana 'ilo'i pe 'oku fakafefe'aki.

²⁸ 'Oku fakatupu ia 'e te kelekelé 'iā ia pē, 'o fu'aki tupu 'ia te muká, hoko ai mo te motó, pea toki hoko ai mo te fe'i koané kua matu'a.

²⁹ Pea 'i tana matu'a te fuá, pea toki 'ai leva 'ia te hele tu'usí, he kua hoko 'ia te utu-ta'ú.”*

Ko te pulapula'i mūsítá

(Mātiu 13:31-32, 34; Luke 13:18-19)

³⁰ Pea fai atu Ia 'o pehē, “E Au fakatatau ki te ā 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá? 'Io, ko te ā nai he talanoa fakatātā 'e Au fakatatau 'aki 'ona ki aí?

³¹ 'Oku hangē ia ko he fe'i pulapula'i mūsita; 'a ia kā tūtuu'i ki te kelekelé, ko te si'i taha ia 'i te pulapula'i 'akau kotoa pē kua tō.

³² Kae hili ange to'onó tō, 'oku tupu ake ia 'o hoko ko te lahi 'i te fa'ahinga 'akau lilikí, pea 'oku va'ava'a lalahi ia; ko ia 'oku lava ai 'ia te fanga manupuna 'o te 'ataá ke notou nonofo 'i tonononofu malumalú.”

---

* **4:24** 4:24 Māt 7:2; Luke 6:38   * **4:25** 4:25 Māt 13:12; 25:29; Luke 19:26   * **4:29** 4:29 Sioeli 3:13

33 Pea lahi mo te 'ū talanoa fakatātā pehē ne'e lea 'aki 'e Sīsū 'i te Folafolá kiā nātou, 'o fakatatau ki te notou mafai ke fanongo ki aí.

34 Pea ne'e ngāue 'aki ma'u pē 'e Sīsū he 'ū talanoa fakatātā 'i Tana malangá; pea 'i te notou fakaenātou peé, ne'e toki faka'uhinga kotoa pē 'e Ia ki Tana kau ako 'A'aná.

*Ko te matangi mālohi
(Mātiu 8:23-27; Luke 8:22-25)*

35 Pea 'i tana afiafi ifo 'o te 'aho ko iá, ne Ina pehē kiā nātou, “Tou ō ki te kauvai 'e tahá.” 36 Pea kua notou tukuange 'ia te kakaí, pea notou 'ave ai pē 'Ona 'i te vaka ne'e 'i ai Iá, pea ne'e 'i ai mo te 'ū vaka kehe ne'e notou folau.

37 Pea tō mai he fu'u matangi lahi, pea kamata ake 'ia te 'ū peaú ki te loto vaká, 'o kamata ngoto ia.

38 Ka ne'e 'i te taumulí 'ia Sīsū, 'o moe Ia 'i te me'a fakamalū; pea notou fafangu'i 'Ona, 'o pehē kiā Ia, “Tangata'aliki, 'oku kala koā Ke tokanga'i te tou tu'utāmakí?”

39 Pea tu'u ake Ia 'o lolomi 'ia te matangi, 'o pehē ki te taí, “Longoā, 'aua ke toe mama'i ngaue!” Pea ne'e malū 'ia te matangi, pea ne'e hoko he fu'u tofu lahi.

40 Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Ko te ā 'oku pehē fau ai te kotou lotosi'í? Ko te ā 'oku kala 'i ai ai he kotou tuí?”

41 Pea ne'e notou manahē lahi 'aupito, mo notou fealealea'aki, 'o pehē, “Ko Ai tū 'eni? He na'a mo te matangi mo te taí 'oku nā fakaongo kiā Ia!”

5

*Ko te tangata ne'e ma'u 'e te fa'ahikehé
(Mātiu 8:28-34; Luke 8:26-39)*

¹ Pea notou a'u ki te kauvai 'e taha 'o te taí, ki te fanua 'o te kakai Kēlasá.

² Pea 'i Tana hifo mei te vaká, ne'e fakafetaulaki mai kiā Ia mei te 'ū fa'itoká he tangata kua 'iā ia he fa'ahikehe.

³ Pea ne'e nofo pē ia 'i te 'ū fa'itoká; pea ne'e kala lava he taha tono ha'i, neongo ko te fai 'aki he seini.

⁴ He kua tu'a lahi te kii'i tono va'é, mo tono ha'i seini, pea ne ina motuhi 'ia te 'ū seiní mo laiki te 'ū ukameá; pea ne'e kailoa mafai he taha ke lava'i 'ona.

⁵ Pea ne'e 'i te 'ū fa'itoká ia mo te 'ū ma'ungá ma'u ai pē, 'i te pō mo te 'aho, 'o kaikaila, mo tafatafa'i 'aki 'ona 'ia te 'ū fe'i maka.

⁶ Pea 'i tana mamata mei te mama'ó kiā Sīsuú, ne'e lele atu ia, 'o tū'ulutui kiā Ia,

⁷ mo tangi le'o lahi, 'o pehē, “Ko Tou ā 'ia au, 'e Sīsū, ko te 'Alo 'o te 'Atua Taupotú? 'Okou hū tōtōaki kiā Koe 'i te 'Atuá, ke 'aua mu'a na'a Ke fakamamahi'i 'oku!”

⁸ He kua kamata pehē 'e Sīsū ki ai, “Ia te fa'ahikehe nā, mahu'i mai mei te tangatá!”

⁹ Pea fehu'i kiā ia 'e Sīsū, “Ko ai tou hingoá?”

Pea tali 'e ia, “Ko Kongakau, he 'oku motou tokolahī.”

¹⁰ Pea kole fakamātoato ia kiā Sīsū, ke 'aua ne Ina fekau ke notou 'alu mei te fanuá.

¹¹ Pea ne'e 'i ai he fu'u fanga puaka 'i te feitu'u ko iá ne'e notou huhua 'i te 'āfaki 'o te ma'ungá.

¹² Pea notou kole kiā Ia, 'o pehē, “Fekau mu'a 'ia mātou ke motou uulu ki te fanga puaká.”

13 Pea tukuange leva nātou 'e Sīsū, pea ō atu te kau fa'ahikehé, 'o uulu ki te fanga puaká; pea 'oho 'ia te fanga monumanú 'i te taifoifo ki taí, (ne'e notou fe'unga nai mo te toko ua afe) 'o notou malemo 'i te taí.

14 Pea feholaki 'ia te kakai ne'e tauhi 'ia te fanga puaká, 'o notou ō 'o talanoa'i 'ia te me'á ki te koló mo te tuku'utá. Pea ne'e ō atu te kakaí ke vakai 'ia te me'a kua hokó.

15 Pea notou a'u mai kiā Sīsū, 'o mamata ki te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé, kua ta'utu, pea kua kofu mo 'atamai lelei, pea ne'e notou 'ilifia.

16 Pea ne'e tala kiā natou 'e te kakai ne'e mamata ki aí, 'ia te me'a ne'e hoko ki te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé, pea mo te me'a ne'e kau ki te fanga puaká.

17 Pea notou kole leva kiā Sīsū ke 'alu mei te notou feitu'ú.

18 Pea 'i Tana heka ki te vaká, ne'e kole kiā Ia 'e te tangata ne 'ulusino ai 'ia te 'ū fa'ahikehé ke nā ō mo Ia.

19 Ka ne'e kala loto 'e Sīsū ia ki ai, kae pehē ange Ia, “Alu koe ia ki tou 'apí mo tou kakaí, pea ongoongoa kiā nātou 'ia te fu'u me'a kua fai 'e te 'Alikí ma'au, mo Tana 'ofa'i 'ou.”

20 Pea 'alu te tangatá, 'o kamata ongoongoa 'i Tikapolusi 'ia te fu'u me'a kotoa pē kua fai 'e Sīsū ma'aná. Pea ne'e ofo ai 'ia te kakaí fuli pē.

Ko te ki'i ta'ahine ne'e mate mo te fafine 'au totó (Mātiu 9:18-26; Luke 8:40-56)

21 Pea kua foki 'ia Sīsū 'i te vaká ki te kauvai 'e tahá, pea fakataha kiā Ia he fu'u kakai tokolahi, pea ne'e 'i te matātaí Ia.

22 Pea ha'u he toko taha 'i te kau pule 'o te falelotú, ko tono hingoá ko Sailosi. Pea 'i tana vakai kiā Sīsuú ne'e hinga atu ia ki Tono va'é,

23 'o kole fakamātoato kiā Ia, 'o pehē, “Ko si'aku ki'i 'ofafiné 'oku tau'aki; me'a mai mu'a 'o 'ai Tou nimá kiā ia, kote'uhí ke hao ai 'o ma'uli!”

24 Pea 'alu 'ia Sīsū mo te tangatá; pea mulimuli ki ai he fu'u kakai tokolahi, 'o notou feta'ota'omi mai kiā Ia.

25 Pea ne'e 'i ai he fafine 'e taha, ne'e 'au toto 'i te ta'u 'e hongofulu mā ua,

26 pea kua lahi te faito'o fakamamahi kua fai kiā ia 'e te kau faito'o tokolahi, pea kua 'osi atu si'ana koloá kotoa pē, kae kailoa 'aupito ha'aná 'aonga, ka ne'e faka'a'au ia ke toe kovi ange.

27 Pea kua fanongo ia ki te talanoa 'o Sīsuú, pea ha'u ia mo te kakai mei Tono tu'á, 'o ala ki Tono kofú.

28 He ne'e pehē ia, “Kāpau 'e au ala kiā Ia, neongo ko Tono kofú pē, 'e fakama'uli 'oku.”

29 Pea matu'u leva tana 'aú, pea ongo'i ia 'i tono sinó kua ma'uli mei tono mamahi'angá.

30 Ka ne'e 'ilo'i leva 'e Sīsū 'i Tono finangaló, kua 'alu atu meiā Ia he mālohi, pea tafoki Ia ki te kakai 'o 'eke, “Ko ai ne'e ala mai ki Toku kofú?”

31 Pea iange Tana kau akó kiā Ia, “Ko Tau lau koā, ‘Ko ai kua ala mai kiā Au?’ Kae vakai angé, ko te kakai ē 'oku notou feta'omi mai kiā Koe!”

32 Ka ne'e sio holo pē 'ia Sīsū ke 'ilo'i pe ko ai ne'e fai 'ia te me'a ko iá.

33 Pea ko te fafiné, 'i tana vakai ki te me'a kua hoko kiā iá, pea ha'u ia 'oku 'ilifia mo tetetete, 'o hinga atu 'i Tono 'aó 'o vete kiā ia 'ia te me'a kotoa pē kua hoko kiā iá.

34 Pea toki iange 'e Sīsū kiā ia, “Nga'ata, kua fakama'uli 'ou 'e tau tuí; 'alu fiamālie pe ā koe, pea ke ma'uli mei tou mamahi'angá.”

35 Kae lolotonga Tana kei leá, mo te ōmai he 'ihi mei te fale 'o te pule 'o te falelotú, 'o notou pehē, “Kua pekia tou 'ofafiné, 'aua na'a ke toe fakahoha'así te Tangata'alikí.”

36 Pea 'i te fanongo 'e Sīsū ki te me'a ne'e laú, ne'e pehē ange Ia ki te pule 'o te falelotú, “'Aua na'a ke lotosi'i; tui pē koe.”

37 Pea ne'e kala tuku 'e Ia he taha ke mulimuli mai kiā Ia, ko Pita pē, mo Sēmisi, mo Sione ko te tokoua 'o Sēmisi.

38 Pea notou a'u ki te 'api 'o te matāpulé, pea 'ilo'i ai 'e Sīsū he fu'u vālau, mo nātou ne'e notou tēngihia mo tangi le'o lahi.

39 Pea hū atu Ia 'o lea kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou vālau ai mo tangí? 'Oku kailoa mate te ta'ahiné ia, kā 'oku moe pē!”

40 Ka ne'e notou kakata mo manuki kiā Ia, pea ne Ina fekau ke notou ō kotoa pē ki tu'a, pea 'ave 'e Ia 'ia te tamai 'a te ta'ahiné mo tana fa'eé, mo nātou ne'e ōmai mo Iá, 'o notou hū ki te loki ne'e takoto ai 'ia te ta'ahiné.

41 Pea puke 'e Ia tonono nimá mo lea ange, “Tālita, kumi!”, 'a ia ko tonono hikí, “Ta'ahine, 'Okou lea atu kiā koe, tu'u ake!”

42 Pea tu'u ake leva te ta'ahiné, 'o 'eva'eva; he ko tonono ta'u hongofulu mā ua 'eni. Pea ne'e fu'u 'ohovale lahi 'ia te kakaí.

43 Pea lea lahi Ia kiā nātou ke 'aua na'a 'ilo'i he taha 'ia te me'a ko iá; mo Ina fekau ke 'avange hana me'a ke kai.

6

*Ko te ta'etui 'ia te kakai 'o Nāsaletí kiā Sīsūú
(Mātiu 13:53-58; Luke 4:16-30)*

¹ Pea ne'e 'alu 'ia Sīsū mei ai, 'o ha'u ki Tono kolo 'O'oná; pea mulimuli kiā Ia Tana kau akó.

² Pea 'i te 'aho Sāpaté, ne'e kamata faiako Ia 'i te falelotú; pea ne'e ofo te tokolahi 'i te notou fanongo kiā Iá, 'o pehē, “Ne'e ma'u mei fea 'e te Siana nā 'ia te 'ū me'a nei? Pea ko te ā fua 'ia te poto ko 'eni kua 'avange ki aí? Pea mei fea Tana fai he 'ū fu'u ngāue mamafa pehē?

³ 'Oku kailoa koā ko te tufungá 'eni, ko te tama 'a Melé, mo te tokoua 'o Sēmisi mo Siosē mo Siutasi mo Saimoné? 'Oku kala koā nofo mo tātou heni tonono 'ū tu'afāfiné?” Pea ne'e notou tūkia 'iā Ia.

⁴ Pea toki lea 'e Sīsū kiā nātou, 'o pehē, “'Oku kailoa masiva faka'apa'apa he palōfita, kā 'i tonono fanua totonú, mo tonono kāinga 'o'oná, mo tonono fāmilí.”*

⁵ Pea ne'e kailoa lava Ia ke fai ai he ngāue mamafa 'e taha, ngata pē 'i Tana hilifaki Tono nimá ki te 'ihi tokosi 'i ne'e mahaki'iná, 'o fakama'uli.

⁶ Pea ne'e fakatumutumu Ia 'i te pehē fau te notou ta'etui.

*Ko te fekau atu 'e Sīsū te toko hongofulu mā uá
(Mātiu 10:5-15; Luke 9:1-6)*

Pea ne'e 'alu takai Ia 'i te 'ū koló, 'o faiako.

⁷ Pea ui ange 'e Sīsū 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o fekau'i atu 'ia nātou, 'o tautau toko ua; mo tuku kiā nātou ke fa'italiha ki te kau fa'ahihehé.

⁸ Ne'e tu'utu'uni foki 'e Ia kiā natou ke 'auna na'a notou to'o he me'a ki te alá, ngata pē he tokotoko;

---

* 6:4 6:4 Sione 4:44

pea 'aua na'a 'ave he mā, pē he kato 'oho, pe fakapona he pa'anga 'i te notou no'ó,*

⁹ pea ke notou tui senitolo pē, pea 'aua na'a 'ai he sotē 'e ua.

¹⁰ Pea pehē foki 'e Ia kiā nātou, “Kā kotou hū he fale, nofo pē 'i ai kae'aua ke kotou toki hiki mei ai.

¹¹ Pea ko nātou 'e kala tali 'ia kōtou, pe fanongo kiā kōtoú, pea kā kotou mavahe mei ai, kotou tūtuu'i te efú mei te kotou 'aofiva'é, ko te faka'ilonga kiā nātou.”**

¹² Pea ne'e notou 'alu atu, 'o notou malanga ke fakatomala 'ia te kakaí.

¹³ Pea ne'e notou kapusi 'ia te fanga tēvolo tokolahahi, pea notou pani 'aki he lolo 'ia te tokolahahi ne'e mahaki'iná, 'o fakama'uli.*

*Ko te fakapoongi 'o Sione Papitaisó
(Mātiu 14:1-12; Luke 9:7-9)*

¹⁴ Pea ne'e fanongo ki ai te tu'i ko Hēlotá,† (he kua ongoonga Tono hingoá,) pea pehē 'e ia,‡ “Ko SionePapitaiso pē 'eni ia kua toetu'u mei te maté, pea ko te 'uhinga ia 'o te fu'u mafai 'oku ngāue 'iā Iá.”*

¹⁵ Kae pehē he 'ihi, “Ko 'Ilaisiā pe 'eni;” pea ko te 'ihi, “Ko he palōfita ia, hangē he toko taha 'o te kau palōfita mu'á.”

---

* **6:8** 6:8-11 Luke 10:4-11 * **6:11** 6:11 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kātaki'ingafua ange 'ia Sōtoma mo Kōmola 'i te 'aho fakamaaú, 'i te kolo ko iá! * **6:11** 6:11 Ngā 13:51 * **6:13** 6:13 Sēm 5:14 † **6:14** 6:14 te tu'i ko Hēlotá: ko Hēlota 'Anitipasa ia, ko te pule 'o Kāleli. ‡ **6:14** 6:14 pehē 'e ia: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ne'e pehē 'e te 'ihi. * **6:14** 6:14-15 Māt 16:14; Ma'ake 8:28; Luke 9:19

16 Kā 'i te fanongo ki ai 'ia Hēlotá, ne'e pehē ia, “Ko Sione pē 'eni, 'ā ē ne au tu'usi tonu 'ulú, ko ia ia kua toetu'u ake mei te maté!”

17 He ne'e fekau atu 'e Hēlota ke puke 'ia Sione; pea ne'e ha'i ia 'o sī ki te pilīsoné, kote'uhí ko Helotiasi ko te mali 'o tonu tokoua ko Filipé; he kua nā mali.*

18 He ne'e fa'a lau 'e Sione kiā Hēlota, “Oku kailoa ngafua kiā koe ke ma'u 'ia te mali 'o tou tokouá!”

19 Pea ne'e loto kovi 'ia Helotiasi kiā Sione, 'o loto ia ke tāmata'i 'ona; ka ne'e kailoa ina lava,

20 he ne'e manahē 'ia Hēlota kiā Sione, ko tana 'ilo'i ko te tangata faitotonu ia mo mā'oni'oni, pea ne'e malu'i 'e ia 'ona. Pea ne'e fa'a fanongo fiafia 'e Hēlota kiā ia, neongo ne fa'a puputu'u ai tonu lotó.

21 Pea faifaí ne'e 'i ai he 'aho faingamālie, ko te fai kātoanga 'e Hēlota 'i tonu 'aho 'alo'í, mo tonu hau'alikí, mo te kau 'alikotaú mo te kau tu'ukimu'a 'o Kālelí.

22 Pea hū atu te ta'ahine 'a Helotiasí, § 'o me'e; pea ne'e mālie'ina ai 'ia Hēlota mo nātou ne'e tau-mafa mo iá. Pea pehē 'e te tu'í ki te ta'ahiné, “Kole mai kiā au, he me'a pē 'e ke loto ki aí, pea 'e au 'avatu.”

23 Pea ne'e fuakava ia ki te ta'ahiné, “Neongo pe ko te ā 'e ke kole maí, 'e au 'avatu; 'io, 'o a'u ki te vaeua 'o toku pule'angá!”

24 Pea ne'e hū atu ia ki tu'a 'o 'eke ange ki tana fa'eé, “Ko te ā he me'a 'e au kolé?” Pea tali ange ia, “Ko te 'ulu 'o Sione Papitaisó!”

---

* **6:17** 6:17-18 **Luke** 3:19-20   § **6:22** 6:22 te ta'ahine 'a Helotiasí: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, tonu 'ofafine ('o Hēlota) ko Helotiasi.

25 Pea toe hū ia, 'o 'alu fakato'oto'o ki te tu'í, 'o kole ange, “Ko toku lotó ke ke 'aumai leva 'eni kiā au he peleti 'ia te 'ulu 'o Sione Papitaisó.”

26 Pea mamahi lahi 'ia te tu'í; kā kote'uhí ko tana fuakavá, pea kote'uhí ko nātou ne'e taumafa mo iá, ne'e kailoa lava ia ke fakafisi.

27 Pea ne'e kouna leva 'e te tu'í he taha 'o te kau le'ó, ke 'aumai te 'ulu 'o Sioné. Pea 'alu atu ia 'o tu'usi tonu 'ulú 'i te pilisoné,

28 'o 'aumai 'ia te 'ulú 'i te peleti, 'o 'avange ki te ta'ahiné; pea 'avange 'e te ta'ahiné ki tana fa'eé.

29 Pea 'i te fanongo ki ai tana kau akó, ne'e notou ōmai leva 'o 'ave tonu 'anga'angá, 'o telio he fanualoto.

Ko te fafanga 'e Sīsū te toko nima afé

(Mātiu 14:13-21; Luke 9:10-17; Sione 6:1-14)

30 Pea fakataha te kau 'apōsetoló kiā Sīsū, 'o notou fakamatala kotoa pē kiā Ia 'ia te 'ū me'a kua notou faí mo ia ne notou ako 'akí.

31 Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Kotou ōmai 'iā kōtou pē, ki te feitu'u 'oku ngaongaó, 'o ki'i mālōlō.” He ne'e 'i ai ma'u pē he kakai tokolahi ne'e ōmai mo ō; pea na'a mo te kaí ne'e kailoa he taimi ki ai.

32 Pea ne'e notou folau 'i te vaká 'iā nātou pē, ki te feitu'u ne'e ngaongao.

33 Pea ne'e mamata te kakai tokolahi ki te notou 'alú, 'o notou 'ilo'i tonu 'uhingá; pea notou felele'i 'i uta mei te kolo kehekehe ki te feitu'u ko iá, 'o notou mu'amu'a ki ai.*

34 Pea 'i Tana hifo ki 'utá, ne Ina 'ilo'i atu he fu'u kakai tokolahi; pea ne'e langa Tono fatú 'i te 'ofa

---

* **6:33** 6:33 mu'amu'a ki ai: 'oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'o toe fakataha mai kiā Ia.

kiā nātou, kote'uhí kua notou tatau tofu pē mo he fanga sipi 'oku kailoa he notou tauhí. Pea ne'e hanga Ia 'o ako kiā nātou he me'a lahi.*

³⁵ Pea kua mei 'osi 'ia te 'aho ko iá, pea ha'u Tana kau akó kiā Sīsū, 'o notou pehē ange, “Ko te feitu'u lala 'eni, pea kua mei 'osi 'ia te 'aho nei.

³⁶ Tukuange mu'a te kakaí ke notou ō ki te 'ū ngoue takatakaí, mo te fanga ki'i koló, 'o fakatau he me'akai ma'a nātou.”

³⁷ Ka ne'e tali ange 'e Ia 'o pehē, “Avange 'e kōtou he notou me'akai.”

Pea notou pehē ki Ai, “Ke motou ō koā, 'o fakatau he mā tēnali† 'e uangeau, 'o 'avange ke notou kai?”

³⁸ Pea pehē ange Ia kiā nātou, “Oku fia te kotou fe'i maá? Ō 'o vakai.”

Pea kua notou 'ilo'i, 'o notou iange, “Oku nima, pea mo te mata'i ika 'e ua.”

³⁹ Pea fekau 'e Ia ke notou fakanofonofu 'ia te kakaí kotoa pē 'i te musie lanu matá, 'o fakakalasi pē.

⁴⁰ Pea ne'e notou tā'u'utu ki lalo 'o fakakulupu, 'o taki teau ki hē, mo taki nimangofulu ki hē.

⁴¹ Pea to'o 'e Ia 'ia te fe'i mā 'e nimá pea mo te ongo mata'i iká, 'o hanga ake ki te langí 'o tāpuaki'i; mo pakipaki 'ia te 'ū fe'i maá 'o 'avange ki Tana kau akó ke tufa ki te kakaí; pea ne'e vahevahe foki 'e Ia mo te ongo iká kiā nātou fuli pē.

⁴² Pea ne'e notou kai kotoa pē, 'o mākokona.

---

* **6:34** 6:34 Nōm 27:17; 1 Tu'i 22:17; 2 Kal 18:16; 'Isi 34:5; Māt 9:36
 † **6:37** 6:37 tēnali: ko te tēnalí ko te pa'anga ia ne'e fe'unga tonu mahu'ingá mo he ngāue faama 'a te toko taha 'i te 'aho 'e taha (vakai kiā Māt 20:2).

⁴³ Pea notou tānaki te 'ū mapakipaki'i maá, 'o fe'unga mo te kato 'e hongofulu mā ua, mo te 'ū kongá iká foki.

⁴⁴ Pea ko nātou ne'e kai 'ia te 'ū fe'i maá, ne'e toko nima afe 'ia te kakai tangatá pē.

*Ko te hā'ele 'a Sīsū 'i te fukahi vaí
(Mātiu 14:22-33; Luke 6:15-21)*

⁴⁵ Pea fekau leva 'e Sīsū Tana kau akó ke heka ki te vaká, 'o mu'amu'a ki te kauvai 'e tahá ki Petesaita, kae tukuange 'e Ia 'ia te kakaí.

⁴⁶ Pea 'i te 'osi ange Tana tukuange 'ia te kakaí, ne'e 'alu Ia mei ai ki te ma'ungá ke lotu.

⁴⁷ Pea 'i tana afiafi pō'ulí, ne'e 'i te vaeua mālīe 'o te taí 'ia te vaká, kae toe toko taha pē Ia 'i 'uta.

⁴⁸ Pea ne'e mamata Ia kiā nātou 'oku notou faingata'a'ina 'i te notou 'a'aló, he ne'e angí meí mu'a 'ia te matangí. Pea 'i te vaha'a 'o te tolu mo te ono hengihengí, ne'e ha'u Ia kiā nātou, 'oku ha'ele 'i te fukahi taí; 'o hangē kā fakalaka atu 'iā nātou.‡

⁴⁹ Kā ko nātou, 'i te notou mamata kiā Ia 'oku hā'ele 'i te fukahi taí, ne'e notou mahalo ko he fa'ahikehe, 'o notou fu'u kekē;

⁵⁰ he ne'e notou sio kotoa pē ki Ai, 'o notou puputu'u.

Pea lea ange Ia kiā nātou, 'o pehē, “Fiamālie kōtou, he ko Au pē ia. Tuku te kotou manaheé!”

⁵¹ Pea heka Ia ki te vaká kiā nātou; pea malū leva 'ia te matangí. Pea ne'e makehe atu 'aupito te notou fakatumutumú.

⁵² He na'a mo te mana 'o te 'ū fe'i maá, kua kailoa o'o kiā nātou, he kua fefeka te notou lotó.

‡ 6:48 6:48 fakalaka atu 'iā nātou, ko ia pe fetaulaki mo nātou.

*Ko te fakama'uli 'e Sīsū 'ia te kau mahaki'iná 'i
Kenesaleti*

(Mātiu 14:34-36)

⁵³ Pea kua notou folau atu, 'o a'u ki te fanua ko Kenesaletí, 'o tau 'i ai.

⁵⁴ Pea 'i te notou hifo mei te vaká, ne'e 'ilo'i leva 'e te kakaí ko Sīsū Ia.

⁵⁵ Pea notou felele'i holo 'i te fanua ko iá fuli pē, 'o notou fata mai 'ia nātou ne'e puké 'i te notou 'ū moe'angá, ki te feitu'u ne'e notou fanongo 'oku 'i ai 'ia Sīsú.

⁵⁶ Pea neongo pe ko te fea he kolo liliki, pe kolo lalahi, pe feitu'u 'i te tuku'utá, ne'e fononga Ia ki ai, 'e notou 'ai ke tākokoto te notou kakai mahaki'iná 'i te mala'é, 'o kole kiā Ia ke tuku mu'a ke notou ala he kapa pē 'o Tono kofú. Pea ko nātou kotoa pē ne'e ala kiā Iá ne'e notou ma'uli.

7

Ko te tukufakaholo 'a te kau mātu'á

(Mātiu 15:1-9)

¹ Pea fakataha kiā Ia 'ia te kau Fālesí, mo he 'ihi 'o te kau sikalaipé, kua notou ōmai mei Selusalema,

² pea 'i te notou vakai he 'ihi 'o Tana kau akó 'oku notou kai mā mo te nima 'uli, ko tonu 'uhingá, ko te kailoa matu'a fanofanó, ne'e notou hanu.

³ He ko te kau Fālesí mo te kau Siú kotoa pē 'e kala notou kai, kae'aua ke notou fu'aki fanofano, ko te notou tauhi ki te lau 'a te mātu'á.

⁴ Pea kā notou foki mei te mala'e fakataú, 'oku kailoa notou kai, kae'aua ke notou fu'aki kaukau.* Pea lahi mo te 'ū me'a kehekehe kua notou puke 'o

---

* 7:4 7:4 kaukau, ko ia pe fufulu.

tauhi; hangē ko te fufulu 'o te 'ū ipu, mo te 'ū kulo, mo te 'ū ipu kapa, mo te 'ū nofo'a.†

⁵ Pea fehu'i kiā ia 'e te kau Fālesí mo te kau sikalaipé, “Ko te ā 'oku kailoa fai tatau ai Ta'aú kau ako pea mo te lau 'a te mātu'á, kae notou kai pē mo te nima 'ulí?”

⁶ Pea tali ange Ia, “Ne'ine'i palōfisai 'e 'Aisea kiā kōtou māluahoi! 'O hangē ko ia kua tohí, 'Ko te kakai nei 'oku notou faka'apa'apa kiā Au 'aki te notou ngutú,

kā ko te notou lotó 'oku fakamama'o meiā Au.

⁷ Ko te kulanoa pē te notou lotu maí, he 'oku notou ako 'aki he 'ū tokāteline, 'a ia ko te 'ū tu'utu'uni pē 'a te tangata.*

⁸ Kua kotou tuku pē te tu'utu'uni 'a te 'Atuá 'o kotou puke ki te talatupu'a 'a te tangatá.”‡

⁹ Pea toe hoko atu Ia, 'o pehē, “Mālō mu'a te kotou ta'etoka'i 'ia te tu'utu'uni 'a te 'Atuá, kae kotou mamafa ki te lau fakaeono'aho 'a kōtoú!

¹⁰ He ne'e pehē 'e Mōsese ia, 'Faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'eé,' mo pehē, 'Ko ia 'e lea kovi ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, 'e mate tāmata'i.*

¹¹ Kā 'oku kotou pehē 'e kōtou ia, 'Kāpau 'e lea ange he tangata ki tana tamaí, pe ko tana fa'eé, 'o pehē, “'Ē, ko te me'a ne au mei 'aonga 'aki kiā koé kua kōpano ia” ’, (ko tonu 'uhingá, kua fakatāpui ki te ngāue 'a te 'Alikí,)

---

† **7:4** 7:4 nofo'a (pe moe'anga): 'oku kailoa 'asi 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **7:7** 7:6-7 'Ais 29:13 ‡ **7:8** 7:8 'Oku tānaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: ko te fufulu 'o te 'ū ipu fua mo te 'ū ipu inu; pea 'oku lahi mo te 'ū me'a pehē 'oku kotou fai. * **7:10** 7:10 'Eki 20:12; 21:17; Lev 20:9; Teu 5:16

12 kua kala kotou kei tuku ke fai 'e ia he me'a ma'a tana tamaí, pe ko tana fa'eé!

13 Kua kotou fakata'e'aonga'i 'ia te Folafola 'a te 'Atuá 'aki te kotou lau fakaeono'ahó, 'ā ē kua kotou 'avatu ki te kakaí. Pea kua lahi pē mo te 'ū me'a pehē kua kotou fai 'o tatau mo ia.”

*Ko te me'a 'oku 'uli ai he tangatá
(Mātiu 15:10-20)*

14 Pea toe ui mai Ia 'ia te kakaí kotoa pē, 'o pehē kiā nātou, “Kotou fanongo mai kotoa pē, kae kotou 'ilo'i.

15 'Oku kailoa 'uli he tangata ia mei te me'a 'oku hū kiā ia mei tu'á; kā ko te 'ū me'a 'oku hū mai mei te tangatá, ko 'eni ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.

16 [Ko ia 'oku ma'u talinga ke fanongo 'akí, ke ongo'i ia.”]§

17 Pea kua notou hū ki fale 'o mayahe mei te kakaí, pea 'eke kiā Ia 'e Tana kau akó 'o kau ki te talanoa fakatātā nei.

18 Pea lea Ia kiā nātou, 'o pehē, “Oku ta'e'ilo pehē mo kōtou foki? 'Oku kala koā mahino kiā kōtou, 'oku kailoa fa'a 'uli te tangatá 'i te 'ū me'a 'oku hū kiā ia mei tu'á?

19 Kote'uhí 'oku kailoa 'alu ia ki tonono lotó kā ki tonono keté, pea 'oku mole atu ki tua'ā.” (Ko Tana lea peheé ne'e fakangafua ai Ia 'ia te 'ū me'akai kotoa pē.)*

20 Pea fai atu Ia, “Ko ia 'oku hū mai mei te tangatá, ko 'eni ia 'oku 'uli ai 'ia te tangatá.

---

§ 7:16 7:16 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihī (vakai ki te 4:23). * 7:19 7:19 Ko Tana lea peheé ... me'akai kotoa pē, ko ia pe 'I te founga ko 'eni 'oku ma'a 'ia te me'akai kotoa pē.

21 He 'oku hū ki tu'a mei te loto 'o te tangatá 'ia te 'ū fakakaukau kovi, 'ia te fe'auaki, 'ia te tono 'unoho, 'ia te fakapō,

22 'ia te kaiha'a, 'ia te mānumanu, 'ia te anga-fakalialia, 'ia te kākā, 'ia te pau'u, 'ia te meheka, 'ia te lau kovi ki te 'Atuá, 'ia te 'afungi, 'ia te fai fakavalevale.

23 Ko te 'ū kovi 'eni kotoa pē 'oku ha'u mei loto, pea 'uli ai 'ia te tangatá.”

*Ko he fafine tui mālohi
(Mātiu 15:21-28)*

24 Pea tu'u ake Ia 'o 'alu mei ai ki te tafafanua 'o Taia mo Saitoní, 'o hū ai ki fale, pea loto Ia ke 'auna na'a 'ilo ki ai he taha, kā ne kailoa lava Ia ke puli.

25 He ne'e 'ilo ki ai he fafine, 'a ia ne'e ma'ua tana ta'ahiné he fa'ahikehe; pea ha'u ia 'o hinga atu ki Tono va'é.

26 Ko te fafine Kalisi 'eni, mei Sailo-Finisia. Pea kole ange 'e ia kiā Sīsū ke kapusi te tēvoló mei tana ta'ahiné.

27 Ka ne'e iange 'e Sīsū ki ai, “Aua ke mākona 'ia te fānaú; he 'oku kailoa totonu ke to'o te mā 'a te fānaú 'o sī ki te fanga kulií.”

28 Pea tali 'e te fafiné 'o iange, “Io, 'Alikí; kā 'oku kai foki 'ia te fanga kulií 'i te lalo tēpilé, mei te 'ū momo'i me'akai 'a te fānaú.”

29 Pea iange 'e Sīsū ki ai, “Kote'uhí ko tau lea ko iá, ke ke 'alu ā; kua mahu'i te tēvoló mei tau ta'ahiné.”

30 Pea foki atu te fafiné ki tonono 'apí, 'o 'ilo'i tana ki'i ta'ahiné 'oku takoto 'i te moe'angá, pea kua mahu'i atu te tēvoló meiā ia.

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata tuli mo le'ovale

³¹ Pea toe hiki 'ia Sīsū mei te tafafanua 'o Taia mo Saitoní, 'o fou atu 'i Tikapolusi, 'o a'u ki te Tai 'o Kālelí.

³² Pea notou 'aumi kiā Ia he tangata ne'e tuli mo le'ovale; pea notou kole kiā Ia ke hilifaki Tono nimá ki ai.

³³ Pea taki'i 'ona 'e Sīsū mei te kakaí 'o fakaenāua pē, pea ne'e 'ai Ia Tono tuhú ki te ongo talinga 'o te tangatá, mo 'a'anu Ia 'o 'ai ki tonu 'aleló.

³⁴ Pea hanga ake Ia ki te langí, 'o māpuhoi, mo pehē ki te tangatá, “Efata,” 'a ia ko tonu 'uhingá, “Ke ava mai!”

³⁵ Pea ne'e ava leva tonu talingá, pea mavete te no'o 'o tonu 'aleló, 'o lea totonu.

³⁶ Pea na'ina'i Ia kiā nātou ke 'aua na'a notou 'ai ke 'ilo'i he taha. Kā ko te lahi ange Tana na'ina'i kiā nātou, ne'e āsili ange ai te notou ongoongoa Iá.

³⁷ Pea ne'e notou ofo lahi 'aupito, 'o notou pehē, “Tono kailoa koā tu'utai Ta'aná ngāue kotoa pē! Kua ngaahi 'e Ia 'ia te tulí ke ongo, mo te noá ke lea!”

8

Ko te fafanga 'e Sīsū te toko fā afé
(Mātiu 15:32-39)

¹ Pea faifaí pea tē 'i ai he fu'u kakai tokolahi, pea ne'e kailoa he notou me'atokoni; pea ui ange 'e Sīsū Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou,

² “Oku langa Toku fatú 'i te 'ofa ki te kakai nei; he ko te 'aho 'eni 'e tolu mo te notou nonofo mai, pea 'oku kala he notou me'atokoni.

³ Pea kāpau 'e Au tukuange nātou ke ō fiakakai ki te notou 'ū 'apí, 'e notou pōngingia 'i te alá; kae'uma'ā ko te notou 'ihi ne'e ōmai mama'o.”

⁴ Pea tali ange Tana kau akó, “E ma'u mei fea heni 'i te lalá he 'ū fe'i mā ke totofu ai 'ia te kakai nei?”

⁵ Pea fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Oku fia te kotou fe'i maá?”

Pea notou tali, “Oku fitu.”

⁶ Pea fekau 'e Ia ke tā'u'utu 'ia te kakaí 'i te funga kekelé. Pea to'o 'e Ia te fe'i mā 'e fitú, 'o fai he fakafeta'i mo pakipaki; pea 'avange ki Tana kau akó ke tufatufa; pea ne'e notou tufatufa'i ia ki te kakaí.

⁷ Pea ne'e 'i ai he notou mata'i ika liliki; pea ne'e tāpuaki'i mo ia, 'o fekau ke tufatufa foki.

⁸ Pea ne'e notou kai 'o mākokona; pea notou tānaki 'ia te mapakipaki'i mā ne'e toé, 'o fe'unga mo te kato 'e fitu.

⁹ Pea ne'e notou fe'unga nai mo te toko fā afe. Pea toki tukuange 'e Ia 'ia nātou.

¹⁰ Pea heka leva Ia ki te vaká, fakataha mo Tana kau akó, 'o folau ki te 'ū feitu'u 'o Talamanutá.

Ko te fia ma'u he faka'ilonga mei langi

(Mātiu 16:1-4)

¹¹ Pea 'alu atu 'ia te kau Fālesí, 'o notou kamata fakafehu'i kiā Ia, ko te notou fia ma'u meiā Ia he faka'ilonga mei langi; ko te notou 'ahi'ahi'i 'Ona.*

¹² Pea fu'u māpuhoi Ia 'i Tono laumālié 'o pehē, “Ko te ā 'oku tangi faka'ilonga ai 'e te to'utangata nei? 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa

---

* 8:11 8:11 Luke 11:16

'aupito 'avatu he faka'ilonga ia ki te to'utangata nei!"*

¹³ Pea 'alu Ia meiā nātou, 'o toe heka vaka 'o 'alu mei ai ki te kauvai 'e tahá.

Ko te lēvani 'a te kau Fālesí mo Hēlotá
(Mātiu 16:5-12)

¹⁴ Pea ne'e ngalo 'iā nātou ke 'ave he mā, he ne'e taha pē 'ia te fe'i mā 'i te vaká.

¹⁵ Pea na'ina'i Ia kiā nātou 'o pehē, “Kotou tokanga, 'o vakai, talia 'ia te lēvani 'a te kau Fālesí, pea mo te lēvani 'a Hēlotá.”*

¹⁶ Pea talanoa leva te kau akó 'iā nātou 'o pehē, “Ko tono 'uhingá 'apē ko te kailoa he tou fe'i maá.”

¹⁷ Pea kua 'ilo'i 'eni 'e Sīsū, 'o fehu'i ange kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou talanoa ai 'o pehē kote'uhí 'oku kailoa he kotou maá? Kua he'iki ai koā kotou 'ilo'i pe mahino'i? Kua fefeka koā ta'a kōtoú loto?

¹⁸ 'Oku kotou mata koā, kae kailoa mamata? Pea 'oku kotou talinga, kae kailoa ongo'i? 'Io, pea 'oku kailoa koā kotou manatu'i?*

¹⁹ Ko te taimi ne Au pakipaki ai 'ia te fe'i mā 'e nima ma'a te toko nima afé, ko te fia'i kato ne'e kotou 'aumi, kua fonu 'i te 'ū kongakonga maá?”

Pea notou tali, “E hongofulu mā ua.”

²⁰ “'Io, mo Taku pakipaki 'ia te fe'i mā 'e fitu ma'a te toko fā afé, ko te kato fonu 'e fia 'ia te kongakonga mā ne'e kotou 'aumi?”

Pea notou tali, “E fitu.”

²¹ Pea iange 'e Ia kiā nātou, “Kua he'iki ai koā mahino kiā kōtoú?”

* **8:12** 8:12 Luke 11:29   * **8:15** 8:15 Luke 12:1   * **8:18** 8:18 Sel 5:21; 'Isi 12:2; Ma'ake 4:12

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tangata kui 'i Petesaita

²² Pea notou a'u ki Petesaita. Pea ne'e 'aumai kiā Ia he tangata kui, 'o notou kole ke Ina ala ange ki ai. ²³ Pea puke 'e Ia te nima 'o te kuí, 'o 'ave 'ona ki tu'a kolo; pea 'a'anu 'e Ia ki tonono ongo fe'i matá, mo 'ai Tono ongo nimá ki te tangatá, 'o fehu'i kiā ia, “Oku ke 'ilo'i he me'a?”

²⁴ Pea hanga ake ia 'o iange, “Okou sio ki te kakai, he 'oku hā he me'a hangē ko he 'ū'akaú, kā 'oku notou 'eva'eva.”

²⁵ Pea tē 'ai 'e Ia Tono nimá ki te mata 'o te tangatá; pea sio totonu ia, pea tē ma'uli mai 'o haohaoa, pea ne'e mātu'aki sio lelei ia ki te me'a kotoa pē.

²⁶ Pea fekau 'e Sīsū kiā ia ke 'alu ki tonono 'apí, mo pehē ange, “Aua na'a ke hū ki te koló, pea 'aua na'a ke lea ki he taha 'i te kolo nei.”

Ko ai 'ia Sīsū?

(Mātiu 16:13-20; Luke 9:18-21)

²⁷ Pea 'alu atu 'ia Sīsū mei ai mo Tana kau akó ki te feitu'u 'o Sesalia Filipaí. Pea 'i te notou ō 'i te alá ne'e fehu'i ange Ia ki Tana kau akó, 'o pehē, “Ko ai 'ia Au 'i te lau 'a te kakaí?”

²⁸ Pea notou tali 'o pehē, “Ko Sione Papitaiso; kā ko te lau 'a te 'ihi, ko 'Ilaisiā; pea ko te 'ihi, ko te toko taha 'i te kau palōfitá.”*

²⁹ Toki fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Kā ko ai 'ia Au 'i te lau 'a kōtoú?”

Pea tali 'e Pita 'o pehē ki Ai, “Ko te Kalaisí 'ia Koe.”*

³⁰ Pea lolomi 'e Ia 'ia nātou ke 'aua na'a notou 'ai ke 'ilo'i he taha 'ia te me'a ko iá.

* **8:28** 8:28 Ma'ake 6:14-15; Luke 9:7-8   * **8:29** 8:29 Sione 6:68-69

Ko te fakahaa'i 'e Sīsū Tana mamahí mo Tana pekiá

(Māitiu 16:21-28; Luke 9:22-27)

³¹ Pea ne'e kamata hinoi'i 'e Ia 'ia nātou, 'i te pau ki te Fanautama te Tangatá ke lahi Tono fakamamahi'í, pea ke fakatale'i 'Ona 'e te kau mātu'á, mo te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé, pea ke tāmate'i; pea kā 'osi te 'aho 'e tolu 'e toetu'u Ia.

³² Pea ne'e tala'i fakapatonu 'e Ia 'ia te me'a ko iá. Pea 'ave 'Ona 'e Pita, 'o kamata valoki'i Ia.

³³ Kā ne tafoki 'e Sīsū, 'o hanga ki Tana kau akó, 'o valoki'i 'ia Pita, mo pehē, “Tu'u ki muli, Sētane; he 'oku kala ko te 'ū me'a faka-e-'Atua 'oku sio ki ai to'ou loto, kā ko te 'ū me'a fakaetangata!”

³⁴ Pea ui ange 'e Ia 'ia te kakaí, fakataha mo Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou, “Kā 'i ai he taha 'oku fia mulimulí mai 'iā Au, kua pau ke tuku 'e ia tonoto, pea fua tonoto kolosí, 'o mulimuli mai 'iā Au.*

³⁵ He ko ia 'oku feinga ke kalofaki ta'aná ma'uli, ko tana tuku ia ke molé; kā ko ia 'oku tuku tana ma'ulí ke mole kote'uhí ko Au mo te ongoongolelé, 'e fakahaofi ia.*

³⁶ He ko te ā tonoto 'aonga ki te tangatá kā ina ma'u 'ia māmani fuli pē 'i tana ngāué, kae mole ai ta'aná ma'uli?

³⁷ He ko te ā 'e 'avatu he tangata ke fakatau 'aki mai tana ma'ulí?*

³⁸ Pea kā 'i ai he taha 'e maa'i 'Oku mo Taku 'ū leá 'i te 'ao 'o te to'utangata fe'auaki mo angahala'ina nei, 'e maa'i te toko taha ko iá 'e te Fanautama te

---

* **8:34** 8:34 Māt 10:38; Luke 14:27   * **8:35** 8:35 Māt 10:39; Luke 17:33; Sione 12:25   * **8:37** 8:37 tana ma'ulí pe tonoto laumalié.

Tangatá, 'o kā hā'ele mai Ia mo te nāunau 'o Tana Tamaí, mo te kau 'āngelo mā'oni'oní."

9

¹ Pea pehē 'e Ia kiā nātou, "Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku 'i ai te 'ihi 'oku tutu'u heni, 'e kailoa notou mama'i lave ki te maté, kae'aua ke notou mamata ki te Pule'anga 'o te 'Atuá kua hoko mai mo te mālohi."

*Ko te lāngilangi totonu 'o Sīsū
(Mātiu 17:1-13; Luke 9:28-36)*

² Pea 'osi mei ai he 'aho 'e ono, pea 'ave 'e Sīsū 'ia Pita, mo Sēmisi, mo Sione, 'o tataki 'ia nātou ki te ma'unga mā'olunga, fakaenātou pē. Pea ne'e liliu Tono angá 'i te notou 'aó;*

³ pea ne'e ngingila Tono 'ū kofú, 'o mātu'aki hina ekiaki; 'oku kala he taha fō tupenu 'i māmani 'e mafai tonono fakahinahiná ke pehē.

⁴ Pea ne'e hā kiā nātou 'ia 'Ilaisiā fakataha mo Mōsese, 'o notou talanoa mo Sīsū.

⁵ Pea iange 'e Pita kiā Sīsū, "Lāpai, 'oku sai te tou 'i hení. Tuku mu'a ke motou ngaahi he palepale 'e tolu, 'o taha Mo'ou, pea taha mo'o Mōsese, pea taha mo'o 'Ilaisiā."

⁶ He ne'e kala ina 'ilo'i pe ko te ā hana lea 'e fai, he ne'e notou mate 'i te manaheé.

⁷ Pea hoko mai leva he kongá 'ao 'o fakapūlou'i nātou; pea ne'e ongo mai he le'o mei te 'aó 'o pehē, "Ko Toku 'Alo Pelé 'ena; kotou fakaongo kiā Ia!"*

⁸ Pea tafoki fakavave ake te kau akó 'o fakasio holo, tā ko Sīsū pē Toko Taha ne'e tu'u mo nātoú.

* **9:2** 9:2-7 2 Pita 1:17-18   * **9:7** 9:7 Māt 3:17; Ma'ake 1:11; Luke 3:22

⁹ Pea 'i te notou ō ifo mei te ma'ungá, ne'e tapou ange 'e Sīsū kiā nātou, ke 'aua 'aupito na'a notou fakamatala ki te 'ū me'a kua notou mamata ki aí, kae'aua ke toetu'u mei te maté 'ia te Fanautama te Tangatá.

¹⁰ Pea ne'e notou tauhi te lea ko iá fakaenātou pē, mo fifili, pe ko te ā koā 'ia te lea ko ia, “toetu'u mei te maté.”

¹¹ Pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē, “Ko te ā 'oku lau ai 'e te kau sikalaipé, 'o pehē, kua pau ke matu'a ha'u 'ia 'Ilaisiā?”*

¹² Pea tali ange 'e Ia kiā nātou, “Oku mo'oni pē, 'oku fu'aki ha'u 'ia 'Ilaisiā, 'o fakatonutonu 'ia te 'ū me'a kotoa pē. Kae fefe'aki nai 'ia te me'a kua tohi kau ki te Fanautama te Tangatá, 'o pehē, 'e lahi Tono fakamamahi'í mo Tono fakava'iva'inga 'akí?

¹³ Kā 'Okou tala'i atu, kua ha'u foki 'ia 'Ilaisiā, pea kua notou fai ta'a nātou loto kiā ia, 'o tatau mo te me'a ne'e tohi 'o kau kiā iá.”

Ko te fakama'uli 'e Sīsū he tamasi'i ne'e mahaki moa

(Mātiu 17:14-21; Luke 9:37-43a)

¹⁴ Pea 'i te notou ō ifo ki te kau akó, ne'e notou mamata ki te fu'u kakaí 'oku tu'u takatakai kiā natou, mo he kau sikalaipe 'oku notou fakakikihi mo nātou.

¹⁵ Pea 'i te mamata 'e te fu'u kakaí kiā Sīsúú, ne'e notou fu'u 'oho, 'o notou felele'i kotoa pē 'o fetapa kiā Ia.

¹⁶ Pea fehu'i ange 'e Ia kiā natou, “Ko te ā te me'a ne'e kotou fakakikihi ai mo nātou?”

---

* **9:11** 9:11 Mal 4:5; Māt 11:14

17 Pea tali ange he toko taha mei te kakaí, “Tan-gata'aliki, ne au 'aumai toku fohá kiā Koe, 'oku 'iā ia he fa'ahikehe fakanoa.

18 Pea ko fea pē he feitu'u 'e puke ai 'e te fa'ahikehé, 'oku ha'aki 'e ia 'ona, pea 'oku koa tononutú, mo ngai'i tononifó, mo hamu tonosinó. Pea u lea ki Tau kau akó ke notou kapusi 'ia te fa'ahikehé, ka ne'e kala notou lava.”

19 Pea toki tali ange 'e Ia 'o pehē, “Ia te fa'ahinga ta'etui! 'E ngata 'āfea Taku 'iā kōtōú? 'E ngata 'āfea Taku kātaki'i 'ia kōtōú? 'Aumai ia kiā Au!”

20 Pea notou 'aumai 'ona kiā Ia. Pea 'i te vakai leva 'e te fa'ahikehé kiā Sīsuú, ne'e fu'u fakatekelili'i 'e ia 'ia te tamá, pea patū ia ki te kelekelé, 'o teketekefili, pea koa tononutú.

21 Pea fehu'i ange 'e Sīsū ki tana tamaí, “Ko te ā tonofualoa tana peheé?”

Pea tali ange ia, “Talu pē mei tana valevalé.

22 Pea kua tu'a lahi tana sī 'ona ki lalo ki te afí mo te vaí, ke tāmata'e'i 'ona. Kā Ke 'alo'ofa mu'a 'o tokoni mai, 'o kāpau 'e Ke lava.”

23 Pea pehē ange 'e Sīsū ki ai, “O kāpau 'e lava koā? 'Oku malava 'ia te me'a kotoa pē kiā ia 'oku tuí!”

24 Pea kalanga leva te tamai 'a te tamasi'í, 'o pehē, “Okou tui pē; tokoni mai mu'a ki taku ta'etuí!”

25 Pea 'i te vakai 'e Sīsū 'oku felele'i mai 'ia te kakaí, ne'e lolomi 'e Ia 'ia te fa'ahikehé 'o pehē, “Ia te fa'ahikehe fakanoa mo tuli, 'Okou fekau kiā koe ke ke hū leva ki tu'a meīā ia, pea 'auna'a ke tē hū ki ai!”

26 Pea kaikaila 'ia te fa'ahikehé, mo fakatekelili'i lahi 'ona, 'o toki mahu'i mai. Pea ne'e hangē kua

maté 'ia te tamá; 'io, ne'e pehē 'e te kakaí, “Kua pekia ia!”

²⁷ Ka ne'e puke 'e Sīsū tonono nimá 'o langa'i, pea tu'u ake ia.

²⁸ Pea 'i te hū 'ia Sīsū ki falé, ne'e fehu'i kiā Ia 'e Tana kau akó fakaenātou, “Ko te ā ne'e kala motou lava ai ke kapusi iá?”

²⁹ Pea pehē Ia kiā nātou, “Ko te fa'ahinga nei 'oku kailoa lava ia ke mahu'i, kā 'i te lotu pē mo te 'aukai.”

Ko te toe lea 'aki 'e Sīsū Tana pekiá

(Mātiu 17:22-23; Luke 9:43b-45)

³⁰ Pea ne'e notou 'alu mei ai, 'o fononga atu 'i Kāleli; pea ne'e kala loto 'e Ia ke 'ilo'i he taha pē 'oku 'i fea Ia.

³¹ Hē ne Ina fakamahino'i ki Tana kau akó, 'o pehē, “E tukuange 'ia te Fanautama te Tangatá ki te nima 'o te kakaí, pea 'e notou tāmata'i 'Ona; pea 'osi te 'aho 'e tolu mei Tono tāmata'í, 'e toetu'u Ia.”

³² Ka ne'e kailoa notou 'ilo'i te 'uhinga 'o Tana leá, pea ne'e notou manahē ke toe fehu'i kiā Ia.

Ko ai 'oku lahi tahá?

(Mātiu 18:1-5; Luke 9:46-48)

³³ Pea notou a'u ki Kāpaneume; pea 'i Tana 'i te falé ne'e fehu'i ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te ā te me'a ne'e kotou fakakikihi ki ai 'i te alá?”

³⁴ Pea notou longo pē, he ne'e notou fakakikihi 'i te alá, pe ko ai 'oku lahi tahá.*

³⁵ Pea nofo ifo 'ia Sīsū, 'o ui ange te kau hongofulu mā uá, 'o pehē kiā nātou, “Kā 'i ai he taha 'oku

---

* **9:34** 9:34 Luke 22:24

holi ke mu'amua, ke nofo ia ko te ki muli 'iā kōtou kotoa pē, mo te kotou sevāniti.”*

³⁶ Pea to'o 'e Ia he tamasi'i, 'o tuku 'i te notou lotolotonga; pea hapai 'e Ia 'ona 'o fua, mo pehē kiā nātou,

³⁷ “Ko ia 'oku ina tali he tamasi'i pehē 'e taha 'i Toku hingoá, 'oku tali 'e ia 'Oku; pea ko ia 'oku ina tali 'Okú, 'oku kala ko Au pē kua tali 'e iá, kā ko Ia ne'e fekau'i mai 'Okú.”*

Ko te kau mo Sīsuú
(Luke 9:49-50)

³⁸ Pea iange 'e Sione kiā Ia, “Tangata'aliki, ne'e motou 'ilo'i he taha 'oku kapusi tēvolo 'i Tou huafá, kā 'oku kailoa mulimuli ia kiā tātou; pea ne'e motou feinga ke ta'ofi ia, kote'uhí he ne'e kailoa ko he taha ia 'iā tātou.”

³⁹ Ka ne'e tali ange 'e Sīsū, “Aua 'e kotou ta'ofi iá; hē 'oku kailoa he taha 'e fai he mana 'i Toku hingoá, pea toe hanga ia 'o lau'ikovi'i 'Oku.

⁴⁰ He ko ia 'oku kailoa angatu'u kiā tātoú, 'oku kau ia mo tātou.*

⁴¹ Pea ko ia 'e 'avatu kiā kōtou he ipu vai ke inu 'i Toku hingoá, kote'uhí pē ko te kotou kau kiā Kalaisí, 'Okou tala mo'oní atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole ta'aná totongi.*

Ko te 'ū 'ahi'ahi ke fai angahalá
(Mātiu 18:6-9; Luke 17:1-2)

⁴² “Kae kā 'i ai he tangata 'e fakatūkia'i he taha 'i te fa'ahinga liliki nei 'oku tuí, 'e sai ange kiā ia

* **9:35** 9:35 Māt 20:26-27; 23:11; Ma'ake 10:43-44; Luke 22:26

* **9:37** 9:37 Māt 10:40; Luke 10:16; Sione 13:20 * **9:40** 9:40 Māt

12:30; Luke 11:23 * **9:41** 9:41 Māt 10:42

kāpau ne'e tautau he fu'u maka 'i tono kiá, 'o sī ki tāi.

⁴³ Pea kāpau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou nimá, tu'usi atu ia; 'oku sai ange tau a'u nima taha ki te ma'ulí, 'i tau mole nima ua ki heli, ki te afi 'oku kailoa 'aupito matāmate'i;*

⁴⁴ ['a ia 'oku kala 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kala mate ai 'ia te afí.]*

⁴⁵ Pea kāpau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou va'é, tu'usi ia; 'oku sai ange tau a'u va'e taha ki te ma'ulí, 'i tono sī va'e ua 'ou ki heli,

⁴⁶ ['a ia 'oku kailoa 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kailoa mate ai te afí.]†

⁴⁷ Pea kāpau 'e fakatūkia'i 'ou 'e tou matá, si'aki ia; 'oku sai ange tau a'u mata taha ki te Pule'anga 'o te 'Atuá, 'i tono sī mata ua 'ou ki heli;*

⁴⁸ 'a ia 'oku kailoa 'auha ai te notou 'uangá, pea 'oku kailoa mate ai 'ia te afí.*

⁴⁹ He 'e fakamāsima 'ia te kakai kotoa pē 'aki he afi.‡

⁵⁰ Ko te me'a 'aonga 'ia te māsímá, pea kā mole mei te māsímá tono koná, 'e kotou fakakonakonahi ia 'aki te ā? 'Ē, kotou taki taha tauhi 'i tono lotó he māsima; pea kotou fe'ofa'ofani 'i te kotou feangái.”*

10

* **9:43** 9:43 Māt 5:30 * **9:44** 9:44 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai ki te veesi 48). † **9:46** 9:46 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai ki te veesi 48). * **9:47** 9:47 Māt 5:29 * **9:48** 9:48 'Ais 66:24 ‡ **9:49** 9:49 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: pea 'e fakamāsima te feilaulau kotoa pē 'aki te māsima. * **9:50** 9:50 Māt 5:13; Luke 14:34-35

*Ko te akonaki 'a Sīsū kau ki te vete malí
(Mātiu 19:1-12; Luke 16:18)*

¹ Pea mavahe 'ia Sīsū mei ai, 'o ha'u ki te mata fanua 'o Siuteá 'i te kauvai 'e taha 'o Sioataní. Pea ne'e toe fakataha mai kiā Ia he fu'u kakai; pea toe ako'i 'e Ia 'ia nātou, 'o hangē ko Tana fa'a faí.

² Pea ha'u 'ia te kau Fālesí, 'o 'eke kiā Ia, ko te notou tauhele'i 'Ona, “Oku ngafua nai ki te tangatá ke tukuange tonu 'unohó?”

³ Pea tali 'e Ia, 'o pehē kiā nātou, “Ko te ā te tu'utu'uni 'a Mōsese kiā kōtōú?”

⁴ Pea notou pehē ange, “Ne'e fakangafua 'e Mōsese ke fai he tohi vete, pea tukuange.”*

⁵ Pea tali 'e Sīsū kiā nātou, “Ko te me'a 'i te fefeka te kotou lotó, ko ia ne'e tohi ai 'ia te tu'utu'uni ko iá kiā kōtōu.

⁶ Kā 'i te kamata'anga 'o te fakatupú, 'ne'e ngaahi 'e te 'Atuá 'ia te tangata mo te fafine.’*

⁷ ‘Ko te me'a ia 'e tukuange ai he tangata tana tamaí mo tana fa'eé, kae pīkitai ki tonu malí;**

⁸ pea 'e hoko 'ia nāua ko te kakano pē taha.’ Ko ia ai 'oku kala nā kei ua, kā ko te kakano pē taha.

⁹ 'Āua; pea ko te me'a kua fakahoko 'e te 'Atuá, ke 'aua na'a fakamāvae'i 'e te tangata!”

¹⁰ Pea kua notou 'i fale, pea toe 'eke kiā Ia 'e te kau akó kau ki te me'a ko iá.

¹¹ Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Kā 'i ai he taha 'e vete mo tonu hoá, pea toki mali mo he fafine kehe, ko te tonu ia.*

---

* **10:4** 10:4 Teu 24:1-4; Māt 5:31 * **10:6** 10:6 Sēn 1:27; 5:2 * **10:7** 10:7 kae pīkitai ki tonu malí: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi. * **10:7** 10:7-8 Sēn 2:24 * **10:11** 10:11-12 Māt 5:32; 1 Kol 7:10-11

12 Pea kā vete he fafine mo tono 'unohó, 'o toki mali mo he tangata kehe, 'oku fe'auaki ia.”

*Ko te tāpuaki'i 'e Sīsū he tamaliki
(Mātiu 19:13-15; Luke 18:15-17)*

13 Pea ne'e 'aumai kiā Ia he tamaliki liliki, kote'uhí ke ala kiā nātou; ka ne'e lolomi 'e te kau akó 'ia te kakai ne'e 'aumai 'ia nātou.

14 Kā 'i te mamata ki ai 'e Sīsuú ne'e tuputāmaki Ia, 'o pehē ange kiā nātou, “Tukuange te tamaliki ke notou ha'u kiā Au; 'aua 'e ta'ofi 'ia nātou, he 'oku ma'a te fa'ahinga ko iá 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá.

15 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko ia 'e kailoa ina tali 'ia te Pule'anga 'o te 'Atuá 'o hangē ko he tamasi'í, 'e kailoa 'aupito hū ia ki ai.”*

16 Pea hapai 'e Ia 'ia te fanga ki'i tamaliki, 'o 'ai Tono nimá kiā nātou, 'o tāpuaki'i.

*Ko he tangata koloa'ina
(Mātiu 19:16-30; Luke 18:18-30)*

17 Pea 'i Tana hā'ele atu ki te alá, ne'e lele mai he toko taha, 'o tū'ulutui kiā Sīsū, 'o fehu'i ki Ai, “Ia te Tangata'aliki lelei, ko te ā 'e au fai, kae au ma'u ai 'ia te ma'uli ta'engatá?”

18 Pea pehē ange 'e Sīsū kiā ia, “Ko te ā 'oku ke ui ai 'Oku ko te lelei? 'Oku kailoa he taha 'oku lelei, ngata pē 'i te 'Atuá Toko Taha.

19 'Oku ke 'ilo'i pē 'ia te 'ū fekaú: “Aua na'a ke fe'auaki, 'aua na'a ke fakapō, 'aua na'a ke kaiha'a, 'aua na'a ke fakamo'oni lohí, 'aua na'a ke fai kākā, faka'apa'apa ki tau tamaí mo tau fa'éé.’ ”*

* **10:15** 10:15 Māt 18:3   * **10:19** 10:19 'Eki 20:12-16; Teu 5:16-20

20 Pea tali ange 'e ia 'o pehē ki Ai, “Tangata'aliki, ko te 'ū fekau kotoa pē ko 'ená, kua u 'osí tauhi 'ia nātou fuli pē talu taku kei si'isi'í.”

21 Pea sio fakamama'u kiā ia 'e Sīsū mo te 'ofa lahi, pea toki pehē ange 'e Ia, “Ko te me'a pē taha 'oku kei toé: 'alu 'o fakatau atu 'ia te me'a kotoa pē 'oku ke ma'ú, pea foaki tonono pa'angá ki te masivá, pea 'e 'i ai he koloa 'e fa'olaki ma'au 'i hēvani; pea ke ha'u 'o mulimuli 'iā Au.”

22 Pea ne'e tāfu'ua te tangatá 'i te lea ko iá, 'o foki kua mamahi lahi tonono lotó, he ne'e lahi tana koloá.

23 Pea sio takai holo 'ia Sīsū, 'o pehē ki Tana kau akó, “Ko te me'a faingata'a 'aupito kiā nātou 'oku koloa'iná ke hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá!”

24 Pea ne'e fu'u 'ohovale 'aupito 'ia te kau akó 'i Tana leá. Pea toe tali tu'a ua 'e Sīsū, 'o pehē kiā nātou, “Fānau, 'e faingata'a 'aupito† 'ia te hū ki te Pule'anga 'o te 'Atuá!”

25 'Oku faingafua ange ke hū he kāmeli 'i te ava'i hui tuitui, 'i te hū he koloa'ina ki te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

26 Pea ne'e notou mātu'aki ofo fakamanahē, 'o notou fepehē'aki, “Pea ko ai tū ia 'e ala ma'uli?”

27 Pea siofia nātou 'e Sīsū, 'o pehē ange, “I te vakai 'a te tangatá 'e kailoa lava, kā 'oku kailoa pehē ia ki te 'Atuá; he 'oku malava 'ia te me'a kotoa pē ki te 'Atuá.”

28 Pea lea ange 'e Pita kiā Ia, “Vakai, ko mātou 'eni kua motou si'aki 'ia te me'a kotoa pē 'o motou mulimuli kiā Koe.”

---

† 10:24 10:24 'Oku tñaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: kiā nātou 'oku falala ki te koloá.

29 Pea iange 'e Sīsū, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'oku kailoa he taha kua si'aki he fale, pe 'ū tokoua, pe 'ū tu'afāfine, pe fa'ē, pe tamai, pe fānau, pe 'ū tōkanga ngoue, kote'uhí ko Au, pea kote'uhí ko te ongoongoleleí,

30 kā 'e ma'u 'e ia, 'i te nofo ko 'ení 'o lōteau, he 'ū fale, mo te 'ū tokoua, mo te 'ū tu'afāfine, mo te 'ū fa'ē, mo te fānau, mo te kelekele, fakataha mo te 'ū fakatangá foki; pea 'i te maama kaha'ú ko te ma'uli ta'engata.

31 Kā ko te tokolahi 'oku mu'amua'á 'e notou mulimuli, pea ko te mulimulí 'e notou mu'amua'a.”*

Ko te toe fakahaa'i 'e Sīsū Tana pekiá

(Mātiu 20:17-19; Luke 18:31-34)

32 Pea kua notou fononga atu 'i te alá ki Selusalema; pea mu'amua'á atu 'ia Sīsū 'iā nātou. Pea notou fu'u ofo, pea ko nātou ne'e mulimulí ne'e notou teteki. Pea toe 'ave 'e Ia 'ia te kau hongofulu mā uá, 'o fakamatala'i kiā nātou 'ia te 'ū me'a 'oku ene ke hoko kiā Iá,

33 'o pehē, “Ko 'eni, 'oku tou ō ake ki Selusalema, pea 'e tuku 'ia te Fanautama te Tangatá ki te kau taula'aliki lahí mo te kau sikalaipé. Pea 'e notou tu'utu'uni ke tāmata'e 'i 'Ona; pea 'e notou tuku atu 'Ona ki te kau Senitailé,

34 pea 'e notou manuki'i 'Ona, mo 'anuhia, mo haha, mo tāmata'e'i. Pea 'i te 'osi he 'aho 'e tolu 'e toetu'u Ia.”

Ko te kole 'a Sēmisi mo Sioné

(Mātiu 20:20-28)

---

* **10:31** 10:31 Māt 20:16; Luke 13:30

35 Pea ne'e ōmai kiā Ia 'ia Sēmisi mo Sione, ko te ongo foha 'o Sēpeti, 'o nā iange ki Ai, “Tangata'aliki, 'oku mā loto ke Ke fai ma'a māua he me'a pē 'e mā kole atú.”

36 Pea iange Ia kiā nāua, “Ko te ā te me'a 'oku kulā holi ke Au fai ma'a kōluá?”

37 Pea nā iange, “Tuku mai ke mā nonofo, ko te taha 'i Tou to'omata'ú mo te taha 'i Tou to'ohemá, 'i Tou kolōliá.”

38 Ka ne'e iange 'e Sīsū kiā nāua, “Oku kala kulā 'ilo'i 'ia te me'a 'oku kulā kole ki aí. He 'e kulā lava koā ke inu 'i te ipu 'Okou inu aí, pē ke papitaiso 'i te papitaiso'anga 'Okou papitaiso aí?”*

39 Pea nā pehē ki Ai, “E mā lava pē.”

Pea pehē 'e Sīsū kiā nāua, “E kulā inu pē 'i te ipu 'Okou inu aí, pea 'e kulā papitaiso 'i te papitaiso'anga 'Okou papitaiso aí;

40 kā ko te nofo ki Toku to'omata'ú pe ko Toku to'ohemá, 'oku kailoa 'A'aku ke 'avatu ia, kā kiā nātou pē kua teuteu ia ki aí.”

41 Pea 'i te fanongo ki aí 'ia te toko hongofulú, ne'e notou 'ita lahi kiā Sēmisi mo Sione.

42 Pea uí ange nātou 'e Sīsū 'o pehē ange, “Oku kotou 'ilo'i pē, ko nātou 'oku lau ko te pule 'o te kau Senitailé 'oku notou mafai ke pule'i te notou kakaí; pea ko te notou kau mā'olungá 'oku notou fa'italiha ki te kakaí.*

43 Kā 'e kailoa pehē 'ia kōtou ia; kā ko ia 'oku loto ke lahi 'iā kōtoú, 'e nofo ia ko te kotou sevāniti,*

44 pea ko ia 'oku loto ke tu'ukimu'a 'iā kōtoú, 'e nofo ia ko te tamaio'aliki kiā kōtou kotoa pē.

* 10:38 10:38 Luke 12:50

* 10:42 10:42-43 Luke 22:25-26

* 10:43 10:43-44 Māt 23:11; Ma'ake 9:35; Luke 22:26

⁴⁵ He ko te Fanautama te Tangatá foki ne'e kailoa ha'u Iá ke ma'u sevāniti, kā ke sevāniti pē 'e Ia, pea ke foaki Tana ma'ulí ko te huhu'i 'o te tokolahi."

Ko te fakama'uli 'e Sīsū te tangata kui ko Pātimiosí (Mātiu 20:29-34; Luke 18:35-43)

⁴⁶ Pea notou a'u ki Selikō. Pea 'i Tana 'alu atu mei Selikō mo Tana kau akó, fakataha mo te fu'u kakai tokolahi, ne'e nofo mai 'i te va'ealá 'ia Pātimiosi, ko te foha 'o Timiosi, ko te matu'a kui ne'e ma'uli kolekole pē.

⁴⁷ Pea 'i tana fanongo ko Sīsū ia mei Nāsaletí, ne'e kalanga ia, 'o pehē, "Sīsū, Hako 'o Tēvitá ē, 'alo'ofa mai kiā au!"

⁴⁸ Pea lolomi ia 'e te tokolahi ke fakalongolongo; kā ne fakautuutu ai ta'aná kalanga, "Hako 'o Tēvitá ē, 'alo'ofa mai!"

⁴⁹ Pea tu'u 'ia Sīsū, 'o pehē, "Ui mai ia!"

Pea notou ui mai leva te matu'a kuí, 'o notou pehē ki ai, "Fiamālie koe! Tu'u ki lunga, he ko 'ē 'oku ui mai kiā koe!"

⁵⁰ Pea si'aki leva 'e ia tonono pulupulú, 'o puna ki lunga 'o 'alu kiā Sīsū.

⁵¹ Pea pehē ange 'e Sīsū ki ai, "Ko te ā te me'a 'oku ke loto ke Au fai ma'aú?"

Pea tali 'e te matu'a kuí, "Lāponai, ke au 'ala mu'a!"

⁵² Pea folafola 'e Sīsū ki ai, "Alu ā; kua fakama'uli 'ou 'e tau tui." Pea 'ala ake leva ia, 'o mulimuli kiā Sīsū 'i te alá.

11

Ko te a'u 'ia Sīsū ki Selusalemá (Mātiu 21:1-11; Luke 19:28-40; Sione 12:12-19)

¹ Pea kua notou ofi ki Selusalema, 'o hoko ki Petefesi mo Pētani 'i te ma'unga ko 'Ōlivé, pea fekau atu 'e Ia he toko ua 'o Tana kau akó,

² 'o pehē kiā nāua, “Kulā ō ki te ki'i kolo ko 'ena 'oku hanga maí; pea 'i te kulā a'u leva ki aí, 'e kulā 'ilo'i he ki'i 'asi kua nono'o, 'a ia kua he'iki ai he tangata 'e heka ki ai; vete ia 'o taki mai.

³ Pea kā 'i ai he taha 'e 'eke atu, ‘Ko te 'ai ia ke ā?’ pea kulā iange, “Oku fia ma'u ia 'e te 'Alikí,* pea 'e toe fakafoki vave mai pē.’ ”

⁴ Pea nā ō atu, 'o nā 'ilo'i he ki'i 'asi 'oku nono'o 'i tua'ā, 'o ofi ki te matapā 'i te alá; pea nā vete ia.

⁵ Pea ko te 'ihi 'iā nātou ne'e tutu'u aí, ne'e notou 'eke ange kiā nāua, “Ko te ā 'oku kulā vete ai te ki'i 'así?”

⁶ Pea nā tali 'o hangē ko te fekau 'e Sīsuú; pea notou tuku leva ke nā ō.

⁷ Pea nā 'aumai te ki'i 'así kiā Sīsū, pea notou 'ai ki ai te notou 'ū pulupulú, ke heka ai 'ia Sīsū.

⁸ Pea ko te tokolahī ne'e notou falikiliki te alá 'aki te notou pulupulú; pea faliki 'aki 'e te 'ihi 'ia te 'ū 'ulu'ulu'i 'akau ne'e notou tu'usi mei te ngoue'angá. ⁹ Pea ko nātou ne'e 'alu mu'amú'á, mo nātou ne'e mulimuli maí, ne'e notou fekālanga'i 'o pehē,

“Hōsana!

'Oku manū'ia Ia 'oku hā'ele mai 'i te huafa 'o te 'Alikí!

¹⁰ Ke manū'ia 'ia te pule'anga 'o te tou tamai ko Tēvitá,

'a ia 'oku hoko mai!†

* **11:3 11:3** 'e te 'Alikí, ko ia pe 'e te Toko Taha 'oku 'O'oná. † **11:10 11:10** 'Oku tånaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: 'i te huafa 'o te 'Alikí.

Hōsana ki Langi Taupotu!”*

¹¹ Pea a'u atu 'ia Sīsū ki Selusalema, 'o hū ki te Temipalé. Pea 'i te 'osi ange Tana vakai holo 'ia te 'ū me'a kotoa pē, ne'e 'alu Ia mei ai ki Pētani fakataha mo te kau hongofulu mā uá; he kua afiafi fau.

*Ko te talatuki'i 'e Sīsū he fu'u fiki
(Mātiu 21:18-19)*

¹² Pea pongipongi aké, 'i te notou ōmai mei Pētani, ne'e hālofia Ia.

¹³ Pea 'i Tana vakai he fu'u fiki mei te mama'ó kua fai lau, ne'e 'alu Ia ki ai, hei'ilo 'e ma'u ai 'e Ia he me'a. Kā 'i Tana a'u ki ai ne'e kailoa Ina 'ilo'i ai he fua, ko te 'ū lau pē; he ne'e kailoa ko te to'ukai fiki ia.

¹⁴ Pea folafola 'e Ia ki ai, 'o pehē, “Ke 'aua na'a kai tou fuá he taha 'o ta'engata!” Pea ne'e fanongo ki ai Tana kau akó.

*Ko Sīsū 'i te Temipalé
(Mātiu 21:12-17; Luke 19:45-48; Sione 2:13-22)*

¹⁵ Pea notou a'u ki Selusalema. Pea hū Ia ki te Temipalé, 'o kamata kapusi 'ia nātou ne'e fakatau atu mo fakatau mai 'i te Temipalé, pea fulihi 'e Ia 'ia te 'ū tēpile 'o te kau fetongi pa'angá, mo te 'ū nofo'a 'o te kakai ne'e fakatau lupé.

¹⁶ Pea ne'e kailoa tuku Ia he taha ke fetuku holo tana kavengá 'i te loto Temipalé.

¹⁷ Pea ne'e faiako Ia, 'o pehē kiā nātou, “Kua kailoa koā tohi 'o pehē, 'Ko Toku falé 'e ui ko te falelotu mo'o te kakai kotoa pē?” Kā kua kotou ngaahi ia ko te 'ana 'o he kau kaiha'a!”*

---

* **11:10** 11:9-10 Saame 118:25-26 * **11:17** 11:17 'Ais 56:7; Sel 7:11

18 Pea 'i te fanongo ki ai 'ia te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé, ne'e notou fifili pe fefe'aki he notou tāmata'i 'Ona; he ne'e notou manahē kiā Ia, kote'uhí ko te to'oa te loto 'o te kakaí 'i Tana faiakó.

19 Pea 'i te afiafi leva ne'e 'alu atu Ia ki tu'a kolo.

Ko te akonaki 'o te fu'u fiki
(Mātiu 21:20-22)

20 Pea 'i te notou foki mai 'i te pongipongi 'e tahá, ne'e notou vakai ki te fu'u fiki kua mate 'o a'u ki tonu tafitó.

21 Pea manatu'i 'e Pita, 'o pehē kiā Ia, “Lāpai, vakai angé, ko te fu'u fiki ne Ke tukitala'í kua mate!”

22 Pea tali 'e Sīsū 'o pehē kiā nātou, “Kotou tui pē ki te 'Atuá!

23 He 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, kā 'i ai he taha 'e pehē ange ki te ma'unga nei, 'Fei mo mahiki koe, 'o patū ki tai;' 'o kailoa tāla'a 'i tonu lotó, kae ina tui pē 'oku hoko tana leá, 'e hoko ia.*

24 Ko ia 'Okou tala'i atu, ko te 'ū me'a kotoa pē 'oku kotou hūfia mo kole, tui pē 'oku kotou ma'u ia, pea 'e hoko kiā kōtou.

25 Pea kā kotou tu'u leva ke lotu, pea kā 'i ai he me'a 'oku kotou kovi'ina ai he taha, fakamolemole'i mu'a 'ona, kote'uhí kae fakamolemole'i 'ia te kotou 'ū angahalá 'e te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní.*

26 [Kae kāpau 'e kailoa kotou fakamolemole, pea 'e kailoa fakamolemole'i 'e te kotou Tamai 'oku 'i hēvaní 'ia te kotou angahalá.”]‡

* 11:23 11:23 Māt 17:20; 1 Kol 13:2   * 11:25 11:25-26 Māt 6:14-15

‡ 11:26 11:26 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

Ko te fehu'i kau ki te mafai 'o Sīsū
(Mātiu 21:23-27; Luke 20:1-8)

²⁷ Pea notou toe ha'u ki Selusalema. Pea lolotonga Tana ha'e'e 'i te Temipalé, ne'e ha'u kiā Ia 'ia te kau taula'aliki lahi, mo te kau sikalaipé mo te kau mātu'á,

²⁸ 'o notou fehu'i ki Ai, “Ko te mafai mei fea 'oku Ke fai ai 'ia te 'ū me'a ko 'eni? Pea ko ai ne'e tuku kiā Koe 'ia te mafai ko iá, ke fai 'ia te 'ū me'a nei?”

²⁹ Pea tali 'e Sīsū, “E Au fai atu Haku fehu'i 'e taha, pea kā kotou tali mai, pea 'e Au toki fakahaa'i atu pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei.

³⁰ Ko te fai papitaiso 'a Sioné, ne'e mei hēvani ia, pe mei te tangatá? Kotou tali mai.”

³¹ Pea notou fekīhiaki 'o pehē, “Kāpau 'e tou tali, 'Mei hēvani,' 'e pehē mai Ia, 'Pea ko te ā ne'e kala kotou tuitala ai kiā iá?”

³² Kāpau 'e tou pehē, 'Mei te tangatá' ...” Ka ne'e notou manahē ki te kakai Siú, he ne'e lau kotoa pē 'e nātou, ko Sioné ko te palōfita mo'oni.

³³ Pea notou tali kiā Sīsū, 'o pehē, “Oku kala motou 'ilo'i.”

Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “Pea 'e kailoa ā ke Au tala'i atu 'e Au foki, pe ko te ā Toku mafai 'Okou fai ai 'ia te 'ū me'a nei.”

12

Ko te kau lisi 'o te ngoue vainé
(Mātiu 21:33-46; Luke 20:9-19)

¹ Pea hanga 'e Ia 'o lea kiā natou 'i te 'ū talanoa fakatātā, “Takua ne'e tō he ngoue vaine 'e te tangata, pea ne ina 'aa'i takai ia, mo keli he tata'o'anga

kālepi, mo langa'i he taua 'i ai, pea ne'e tuku 'e ia ke lisi 'e te kau fa'a, kae 'alu ia ki muli.*

² Pea 'i te hoko ki tonu to'ukaí, ne'e fekau atu 'e ia he tamaio'aliki ki te kau fa'á, ke ma'u meiā nātou tonu 'inasi mei te fua 'o te ngoué.

³ Ka ne'e notou puke'i 'ona 'o haha, mo notou fakafoki mola ia.

⁴ Pea toe fekau atu 'e ia he tamaio'aliki kehe, pea ko te toko taha ko iá ne'e notou foa'i tonu 'ulú, mo pā'usi'i.

⁵ Pea fekau atu 'e ia mo he taha; pea notou tāmata'i 'ona. Pea 'i ai mo he tokolahi kehe; pea notou haha te 'ihi, mo tāmata'i te 'ihi.

⁶ Ne'e kei toe he toko taha ke fekau, ko tonu foha pelé; pea ne'e fekau atu fakamulimuli 'ona 'e ia kiā nātou, ko tana pehē, "E notou toka'i toku fohá."

⁷ Kā ko te kau fa'a ko iá ne'e notou fetala'aki 'o pehē, 'Ko te 'eá 'ena; 'ē, tou tāmata'i mu'a ia, pea 'e 'o tātou 'ia te tofi'á!'

⁸ Pea notou puke ia 'o tāmata'i, 'o notou toho 'ona ki te tua'ā ngoué.

⁹ Ko te ā leva te me'a 'e fai 'e te 'aliki 'o te ngoue vainé? 'E hoko mai ia, 'o faka'auha 'ia te kau fa'á, pea 'e 'avange 'e ia te ngoue vainé ki te 'ihi kehe.

¹⁰ 'Io, ne'e kailoa koā kotou lau 'ia te potu Fofafola ko iá:

'Ko te maka ne'e fakata'e'aonga'i 'e te kau tufungá, kua hoko ko te fungani maka 'o te tulikí.

¹¹ Ko te me'a mei te 'Alíkí ia, pea fakaofu ki te tou matá'?"*

¹² Pea notou feinga ke puke Ia, ka ne'e notou manahē ki te kakaí: he ne'e notou 'ilo'i ko Tana lea

* **12:1** 12:1 'Ais 5:1-2 * **12:11** 12:10-11 Saame 118:22-23

'aki 'ia te talanoa fakatātaá 'o kau kiā nātou. Pea notou 'alu meiā Ia.

Ko te totongi tukuhau

(Mātiu 22:15-22; Luke 20:20-26)

¹³ Pea notou fekau ange kiā Ia he 'ihi 'o te kau Fālesí, pea mo he 'ihi 'o te fa'ahi 'a Hēlotá, ke tauhele'i 'Ona 'i te aleá.

¹⁴ Pea notou ōmai kiā Ia 'o pehē, “Tangata'aliki, 'oku motou 'ilo'i 'oku Ke mo'oni pē Koe, pea 'oku kailoa Ke tokanga ki te lau 'a te kakaí, kote'uhí 'oku kailoa Ke filifilimānako, kā 'oku Ke ako totonu 'aki 'ia te ala 'o te 'Alikí. Pe 'oku ngafua ke totongi tukuhau kiā Sisa, pe kailoa?”

¹⁵ Ka ne'e 'ilo'i pē 'e Sīsū te notou kākāá, 'o pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te ā 'oku kotou 'ahi'ahi'i ai 'Okú? 'Aumai he fe'i tēnali ke Au sio ki ai.”

¹⁶ Pea notou 'aumai. Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te fofonga 'ena mo te hingoa 'o ai?”

Pea notou tali, “O Sisa.”

¹⁷ Pea toki iange 'e Sīsū, “Pe'i 'avange kiā Sisa 'ia te 'ū me'a 'a Sisá, pea ki te 'Atuá 'ia te 'ū me'a 'a te 'Atuá.” Pea ne'e notou 'ohovale lahi 'iā Ia.

Ko te fehu'i kau ki te toetu'u mei te maté

(Mātiu 22:23-33; Luke 20:27-40)

¹⁸ Pea ōmai kiā Ia he kau Sātusi, ko te fa'ahinga 'oku notou lau 'oku kailoa he toetu'u; pea notou fehu'i kiā Ia, 'o pehē,*

¹⁹ “Tangata'aliki, ne'e tohi 'e Mōsese kiā mātou, 'o pehē, 'Kāpau 'e pekia he taha 'o he tautēhina, 'o tuku tonono finematu'á, kae kailoa he fānau, pea ke ma'u

---

* **12:18** 12:18 Ngā 23:8

'e tono tokouá 'ia te finematu'á, ke fakatupu 'aki he hako ki tono tokouá,*

²⁰ Ne'e 'i ai he tautēhina 'e toko fitu. Pea ne'e ma'u 'unoho 'ia te foha lahi; pea ne'e pekia ia 'o kailoa hana hako.

²¹ Pea ma'u 'ia te fafiné 'e tono tokouá; pea pekia mo ia, 'o kailoa hana hako; pea pehē tofu pē mo te fika tolú.

²² Pea ma'u ia 'e te toko fitú, kae kailoa he hako. Pea kua notou pekia kotoa pē, pea toki pekia ki muli mo te fafiné.

²³ 'I te toetu'ú, 'e hoko ia ko te mali 'o ai 'iā nātou? He ko te toko fitú ne'e notou ma'u 'ona ko te notou mali.”

²⁴ Pea pehē 'e Sīsū kiā nātou, “Ko te me'a ia 'oku kotou hē aí, kote'uhí 'oku kala kotou 'ilo'i 'ia te Tohitapú, mo te māfimafi 'o te 'Atuá.

²⁵ Hē kā toetu'u leva 'ia te kakaí mei te pekiá, 'e kailoa he ma'u 'unoho, pe foaki ke 'unoho; kā 'e notou hangē ko te kau 'āngeló 'i hēvani.

²⁶ Kā ko te me'a ki te toetu'u 'o te pekiá, ne kailoa koā kotou lau 'i te Tohi 'a Mōsese 'i te vahe 'oku kau ki te talatala'āmoá, 'ia te folafola 'a te 'Atuá kiā Mōsese, 'o pehē, ‘Ko Au ko te 'Atua 'o 'Ēpalahame, mo te 'Atua 'o 'Aisake, mo te 'Atua 'o Sēkope’?*

²⁷ 'Oku kala ko te 'Atua Ia 'o te maté, kā 'o te ma'ulí. 'Oku kotou hē lahi!”

Ko te tu'utu'uni mamafa tahá

(Mātiu 22:34-40; Luke 10:25-28)

²⁸ Pea ha'u kiā Ia he taha 'o te kau sikalaipé, ko tana fanongo ki te notou fakafekikí, mo tana 'ilo'i kua mālō Tana tali kiā nātou; 'o fehu'i kiā Ia, 'o

* **12:19** 12:19 Teu 25:5 * **12:26** 12:26 'Eki 3:6, 15

pehē, “Ko te fa'ahinga tu'utu'uni fea 'oku mamafa tahá?”*
 * 12:28 12:28-34 Luke 10:25-28

29 Pea ne'e tali 'e Sīsū, “Ko te mahu'inga tahá 'eni, 'Fanongo mai, 'ia 'Isileli; ko te 'Alikí ko tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē taha Ia.**
 * 12:29 12:29-30 Teu 6:4-5

30 Pea 'e ke 'ofa ki te 'Alikí ko tou 'Atuá, 'o fai 'aki te kotoa 'o tou lotó, mo te kotoa 'o tou laumālié, mo te kotoa 'o tou 'atamaí, mo te kotoa 'o tou iví.
 * 12:31 12:31 Lev 19:18

31 Ko tono uá 'eni, “E ke 'ofa ki tou kaungā'apí 'o hangē ko tau 'ofa kiā koé.' 'Oku kailoa he fekau 'e toe mamafa ange 'i te ongo fekau nei.”*
 * 12:32 12:32 Teu 4:35; 6:4; 'Ais 45:21

32 Pea pehē 'e te sikalaipé kiā Ia, “Mālō, Tangata'alíkí, mo'oni Tau laú; 'oku taha pē Ia, pea 'oku kailoa Hana ua.*
 * 12:33 12:33 1 Sām 15:22; Saame 40:6-8; 'Ais 1:11-15; Hōs 6:6; Maika 6:6-8

33 Pea ko te 'ofa kiā Ia 'aki te kotoa 'o te lotó, mo te kotoa 'o te 'atamaí, mo te kotoa 'o te laumālié, mo te kotoa 'o te iví, pea ko te 'ofa ki tono kaungā'apí 'o hangē ko tana 'ofa kiā íá, 'oku laka ange ia 'i te 'avatu 'o te 'ū feilaulau tutú pe ko te 'ū 'inasí.”*
 * 12:33 12:33 1 Sām 15:22; Saame 40:6-8; 'Ais 1:11-15; Hōs 6:6; Maika 6:6-8

34 Pea 'i te vakai 'e Sīsū ki te tangatá kua fakapopototo tana talí, ne'e pehē ange 'e Ia ki ai, “'Oku kala mama'o koe ia mei te Pule'anga 'o te 'Atuá.”
 * 12:33 12:33 1 Sām 15:22; Saame 40:6-8; 'Ais 1:11-15; Hōs 6:6; Maika 6:6-8

Pea ne'e kailoa toe 'i ai he taha 'e fakato'ato'a ke fai he fehu'i kiā Ia.

*Ko te fehu'i kau ki te Hako 'o Tēvitá
 (Mātiu 22:41-46; Luke 20:41-44)*

---

* 12:28 12:28-34 Luke 10:25-28 * 12:29 12:29 ko te 'Alikí ko tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē taha Ia, ko ia pe ko te 'Alikí pē te tou 'Atuá, ko te 'Alikí pē. * 12:29 12:29-30 Teu 6:4-5 * 12:31 12:31 Lev 19:18 * 12:32 12:32 Teu 4:35; 6:4; 'Ais 45:21 * 12:33 12:33 1 Sām 15:22; Saame 40:6-8; 'Ais 1:11-15; Hōs 6:6; Maika 6:6-8

35 Pea lolotonga Tana faiako 'i te Temipalé, ne'e fehu'i atu 'e Sīsū 'o pehē, “Oku fefe'aki te lau 'a te kau sikalaipé, 'o pehē, ‘Ko te Kalaisí ko te Hako 'o Tēvitá Ia’?”

36 He ne'e lea foki 'e Tēvita, 'i te Laumālie Mā'oni'oní 'o pehē,
‘Ne'e folafola 'e te 'Alikí ki toku 'Alikí,
Nofo Koe 'i Toku to'omata'ú,
kae'aua ke Au ngaahi Tou 'ū filí ko Tou tu'unga
va'e.’*

37 Ko ia, kāpau 'oku ui Ia 'e Tēvita ko tonono 'Alikí, pea ko tonono hako fefe'aki Ia?” Pea ne'e mālie'ina 'ia te fu'u fakataha 'o te kakaí 'i te notou fanongo kiā Iá.

*Ko te fakatokanga 'a Sīsū ki te kau akó
(Mātiu 23:1-36; Luke 20:45-47)*

38 Pea 'i Tana faiakó ne'e pehē ange Ia, “Kotou lamalama 'ia te kau sikalaipé, 'a ia ko te notou manakó ke 'eva'eva mo te kofu tōtōlofa, mo te faka'apa'apa'ina 'i te 'ū mala'e fakataú,

39 pea ke nofo ki mu'a 'i te falelotú, pea 'i te 'ū nofo'anga mā'olunga 'i te 'ū katoangá.

40 Ko te fa'ahinga 'oku notou folo 'ia te 'ū 'api 'o si'i kau uitoú, pea notou mounu 'aki te notou fa'a lotu loaloá. 'E ma'u 'e te kau siana ko iá he tautea 'oku kovi ange.”

*Ko te foaki 'a te uitoú
(Luke 21:1-4)*

41 Pea ne'e nofo 'ia Sīsū 'o hanga ki te puha tānaki'anga me'a'ofá, 'o vakai ki te anga 'o te sī pa'anga 'a te kakaí ki ai. Pea ne'e 'i ai he tokolahi koloa'ina ne'e notou sī pa'anga lalahi.

* 12:36 12:36 Saame 110:1

⁴² Pea ha'u he toko taha, ko he fafine uitou masiva, 'o sī he ongo ki'i pa'anga kapa, 'a ia 'oku kongā sēniti pē tonō lau fakatahá. ⁴³ Pea ui ange 'e Ia Tana kau akó, 'o pehē kiā nātou, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te si'i fafine uitou masiva nei, kua hulu atu ta'aná sī 'iā nātou fuli pē kua sī ki te tānaki'anga me'a'ofá.

⁴⁴ He ko nātou kotoa pē, ne'e notou sī mei te pa'anga hulu 'o te notou koloá; ka ne'e fusimo'omo 'ia te si'i fafine nei, kae sī 'ia te me'a kotoa pē ne ina ma'ú, 'io, tonō kotoa 'o te me'a ne ina ma'u ke tauhi 'aki si'ana ma'ulí.”

13

*Ko te pau ke faka'auha 'ia te Tempalé
(Mātiu 24:1-2; Luke 21:5-6)*

¹ Pea 'i Tana fononga atu mei te Tempalé, ne'e lea ange he taha 'o Tana kau akó, “Tangata'aliki, vakai angé 'ia te 'ū maká mo te 'ū falé! Me'a faka'ofa'ofa ē!”

² Pea pehē ange 'e Sīsū, “Okou kotou tokanga koā ki te 'ū fale lalahi nei? 'E kailoa 'aupito toe hili he fe'i maka ia heni 'i te funga maka, kā 'e holoki kotoa pē ki lalo.”

*Ko te 'ū faingata'á mo te 'ū fakatangá
(Mātiu 24:3-14; Luke 21:7-19)*

³ Pea 'i Tana nofo ifo 'i te funga ma'unga ko Ōlivé, 'o hanga ki te Tempalé, ne'e fehu'i fakafufū kiā Ia 'e Pita, mo Sēmisi mo Sione mo 'Anitelū, 'o pehē,

⁴ “Tala'i mai, pe hoko fakafea 'ia te 'ū me'a ko iá, pea ko te ā 'ia te faka'ilonga 'o te teu hoko mai 'ia te 'ū me'a ko iá?”

⁵ Pea hanga 'e Sīsū 'o lea kiā nātou, “Vakavakai na'a lohiaki'i kōtou he taha.

⁶ Kote'uhí 'e 'i ai he tokolahi 'e notou ha'u 'i te hingoa 'O'okú, mo notou pehē, 'Ko au ia;' pea 'e notou lohiaki'i he tokolahi.

⁷ Pea kā kotou fanongo ki te 'ū taú mo he 'ū ongoongo 'o te tau, 'aúa na'a kotou manavasi'i ai; he kua pau ke hoko ia, kae kei tuai pē 'ia te ngata'angá.

⁸ Kote'uhí 'e tu'u ake he kakai ki te kakai, mo he pule'anga ki te pule'anga. 'E 'i ai he 'ū mofuike 'i te 'ū feitu'u kehekehe, 'e 'i ai he 'ū hongē mo te 'ū mamahi lahi; kā ko te kamata'anga pē ia 'o te langaá.

⁹ Kae kotou vakavakai kiā kōtou. 'E notou faka'ilo kōtou ki te 'ū fakamāu'angá, pea 'e haha kōtou 'i te 'ū falelotú; pea 'e 'avatu 'ia kōtou ki te 'ao 'o te 'ū kōvaná mo te 'ū tu'í kote'uhí ko Au, ke 'i ai he fakamo'oni kiā nātou.*

¹⁰ Pea kua pau ke fu'aki malanga 'aki 'ia te ongoongolelé ki te kakai kotoa pē.

¹¹ Pea kā notou taki 'ia kōtou ke faka'ilo, 'aúa na'a kotou lotoma'ua pe ko te ā he kotou lea 'e fai, kā ko te me'a 'e 'avatu kiā kotou 'i te taimi ko iá, kotou lea 'aki ia. He 'oku kailoa ko kōtou 'e leá, kā ko te Laumālie Mā'oni'oní.

¹² Pea 'e faka'ilo 'e te ta'oketé tonō tehiná kote'uhí ke tāmāte'i, pea ko te tamaí tana fānaú; pea 'e tu'u 'ia te fānaú ki te notou mātu'á, 'o tāmāte'i 'ia nātou.

¹³ Pea 'e kotou hoko ko te fihī'anakina 'e te kakai kotoa pē kote'uhí ko Toku hingoa; kā ko ia 'e kītaki 'o a'u ki te ngata'angá, ko ia ia 'e ma'ulí.*

* **13:9** 13:9-11 Māt 10:17-20; Luke 12:11-12

* **13:13** 13:13 Māt 10:22

Ko te me'a fakalialia 'o te faka'auhá
(*Mātiu 24:15-21; Luke 21:20-24*)

14 “Pea kā kotou vakai ki te ‘me'a fakalialia 'o te faka'auhá’,* 'oku tu'u 'i te feitu'u 'oku kailoa totonu ke tu'u aí (ko ia 'oku lau íá, ke mahino ki ai), pea ke toki hola ki te ma'ungá 'ia nātou 'oku 'i Siuteá.*

15 Pea ko ia 'oku 'i te tu'a falé ke 'aua na'a 'alu ifo ki fale, pe hū ki ai ke 'ave he me'a;*

16 pea ko ia 'oku 'i te ngoué ke 'aua na'a foki ki 'api ke 'ave tonu kofú.

17 Kae pohoē 'ia nātou 'oku faitamá mo nātou 'oku tautama 'i te taimi ko íá!

18 Pea kotou lotua ke 'aua na'a hoko ia 'i te fa'ahita'u momokó.

19 He ko te 'ū 'aho ko íá ko te koto mamahi lahi; pea kua he'iki aí ha'aná tatau talu mei te kamata'angá, 'a ia ne'e ngaahi aí 'e te 'Atuá 'ia māmani, 'o a'u mai ki te taimi nei, 'io pea 'e kailoa 'aupito tē 'i ai.*

20 He ka ne ta'e'aua tonu fakanounou 'e te 'Alíkí 'ia te taimi ko íá, pehē 'e 'auha 'ia te kakano kotoa pē; kā kote'uhí ko te kakai filí, 'a ia kua fili 'e Íá, ko ia kua Ina fakanounou aí 'ia te taimí.

21 Pea kāpau 'e pehē atu he taha, “Ē, 'oku 'i heni 'ia Kalaisi,’ pē “Oku 'i hena;’ 'aua na'a kotou tui ki ai.

22 Kote'uhí 'e tupu ake he kau Kalaisi lohi, mo he kau palōfita lohi, pea 'e notou fakahoko he 'ū faka'ilonga, mo he 'ū me'a faka'auhá, 'o fai ke kākaa'i 'aki te kakai filí, 'o kāpau ne lava.

* **13:14** 13:14 'Oku tākaki mai 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi 'ia te pehē: ne'e lea 'aki 'e Tāniela ko te palōfitá. * **13:14** 13:14 Tān 9:27; 11:31;

12:11 * **13:15** 13:15-16 Luke 17:31 * **13:19** 13:19 Tān 12:1; Fkhā 7:14

23 Kae kotou tokanga 'ia kōtou; he kua U sinaki fakahaa'i atu 'ia te 'ū me'a nei fuli pē kiā kōtou.

*Ko te hoko mai 'ia te Fanautama te Tangatá
(Mātiu 24:29-31; Luke 21:25-28)*

24 “Kā 'i te 'ū 'aho ko iá, hili ange te mamahi ko iá, 'e fakapō'uli 'ia te la'aá, pea 'e tuku 'e te māhiná tana huhulú,*

25 pea 'e ngangana 'ia te 'ū fetu'ú mei te langí, pea 'e lulu'i 'ia te 'ū mālohinga 'o te langí.*

26 Pea 'e notou toki sisio ki te Fanautama te Tangatá 'oku hoko mai 'i te 'ū 'aó, pea ha'u mo Ia 'ia te mālohi mo te nāunau lahi.*

27 Pea 'e toki fekau atu 'e Ia Tana kau 'āngeló, pea 'e notou tānaki 'ia te kakai filí mei te matangí 'e fā, mei te ngata'anga 'o māmaní 'o a'u ki te ngata'anga 'o te langí.

*Ko te ako mei te fu'u fiki
(Mātiu 24:32-35; Luke 21:29-33)*

28 “Pea kotou ma'u mei te fu'u fiki tonono fakatātaá: kā muimuia tonono muká pea kamata lau, 'oku kotou 'ilo'i leva kua ofi 'ia te fa'ahita'u māfaná.

29 Ke pehē foki 'ia kōtou, kā kotou vakai leva kua hoko 'ia te 'ū me'a ko 'ení, pea kotou 'ilo'i kua ofi ia, 'io, kua a'u ki te matapaá.

30 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito mole 'ia te to'utangata ko 'ení, kae'aua ke hoko 'ia te 'ū me'a ko iá fuli pē.

31 'E mole 'ia te langí mo māmani, kā ko Taku 'ū leá 'e kailoa 'aupito mole.

* 13:24 13:24 'Ais 13:10; 'Isi 32:7; Sioeli 2:10, 31; 3:15; Fkhā 6:12

* 13:25 13:25 'Ais 34:4; Sioeli 2:10; Fkhā 6:13 * 13:26 13:26 Tān 7:13; Fkhā 1:7

Ko te kailoa 'ilo'i tono houá
(Mātiu 24:36-44)

³² “Kā ko te me'a ki te 'aho ko iá, mo tono houá, 'oku kailoa he taha 'oku 'ilo ki ai, pe ko he 'āngelo 'i te langí, pea na'a mo te 'Aló, ngata pē 'i te Tamaí Toko Taha.

³³ Kotou tokanga, kotou lele'o pē mo lotu, he 'oku kailoa kotou 'ilo'i pē 'e fakafea tono taimí.

³⁴ 'O hangē ko he tangata 'oku 'alu ki muli, pea tukuange 'e ia tono 'apí, mo tu'utu'uni ki tana tamaio'aliki taki taha tono tu'unga mo tana ngāue, pea na'ina'i foki 'e ia ki te tauhi matapaá ke le'o.*

³⁵ Ko ia kotou lele'o, he 'oku kala kotou 'ilo'i pe hoko fakafea mai 'ia te 'Aliko 'o te 'apí, pe afiafi, pe tu'ulapō, pe 'i te 'u'ua 'ia te moá, pe hengihengi —

³⁶ na'a ha'u fakafokifā pē ia, 'o 'ilo'i kōtou 'oku kotou momoe.

³⁷ Pea ko te me'a 'Okou tala kiā kōtoú, 'Okou tala ki te kakai kotoa pē: kotou lele'o!”

14

Ko te feinga ke tāmata'i 'ia Sīsuú
(Mātiu 26:1-5; Luke 22:1-2; Sione 11:45-53)

¹ Pea ne'e toe pē he 'aho 'e ua pea a'u ki te Pāsová, mo te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvaní. Pea ko te kau taula'aliki lahí, mo te kau sikalaipé, ne'e notou fiu 'i te feinga pe fefe'aki he notou puke fakafufū 'ia Sīsū, 'o tāmata'i.*

² He ne'e notou pehē, “Aua na'a fai lolotonga te kātoangá, na'a faifai angé kua 'i ai he maveuveu 'i te kakai.”

---

* 13:34 13:34 Luke 12:36-38 * 14:1 14:1 'Eki 12:1-27

Ko te tākai lolo 'i Pētani
(*Mātiu 26:6-13; Sione 12:1-8*)

³ Pea ne'e 'i Pētani 'ia Sīsū 'i te fale 'o Saimone ko te kiliá, pea lolotonga Tana nofo 'i te kaí, ne'e ha'u he fafine mo tana hina 'alapasita, ne'e fonu 'i te lolo tākai, ko te na'ati mo'oni, pea mahu'inga 'aupito, 'o lilingi 'ia te loló ki Tono fofongá.*

⁴ Pea ne'e 'i ai he 'ihi ne'e notou lāunga, 'o pehē, “Ko te ā kua maumau 'i ai te lolo tākai nei?”

⁵ He kāpau ne'e fakatau atu ia, ne'e mei ma'u ai he tēnali* 'e tolungeau tupu ke foaki ki te masivá!” Pea notou fakaanga 'i lahi 'ia te fafiné.

⁶ Ka ne'e pehē ange 'e Sīsū, “Tuku ai pē 'ia te fafiné; ko te ā 'oku kotou fakamamahi ai kiā iá? He ko te ngāue lelei ia kua fai 'e ia kiā Aú.

⁷ He ko te me'a ki te masivá 'e kotou feangai ai pē mo nātou, pea kā kotou loto ke fai he 'ofa ki ai, pea faingafua; kā 'e kailoa kotou feangai ai pē mo Au.*

⁸ Kua fai 'e ia si'ana tūkuingatá; he kua sinaki tākai 'e ia Toku sinó ki fa'itoka.

⁹ 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te feitu'u kotoa pē 'i māmani 'e malanga 'aki ai 'ia te ongoon-goleleí, 'e lea 'aki ai foki 'ia te me'a ne'e fai 'e te si'i fafine nei, ko te fakamanatu kiā ia.”

Ko te loto 'e Siutasi ke lavaki 'i 'ia Sīsū
(*Mātiu 26:14-16; Luke 22:3-6*)

¹⁰ Pea ko Siutasi 'Isikaliote, ne ina 'alu mei ai ki te kau taula'aliki lahi, kote'uhí ke lavaki 'i 'e ia 'Ona kiā nātou.

* **14:3** 14:3 Luke 7:37-38

* **14:5** 14:5 tēnali: vakai ki te 6:37.

* **14:7** 14:7 Teu 15:11

11 Pea 'i te notou fanongo ki tana laú, ne'e notou fiafia 'o notou aleapau ke 'avange hana pa'anga. Pea toki kumi faingamālie leva 'e Siutasi ke lavaki'i 'ia Sīsū.

*Ko te kai Pāsova 'ia Sīsū mo Tana kau akó
(Mātiu 26:17-25; Luke 22:7-14, 21-23; Sione
13:21-30)*

12 Pea 'i te 'uluaki 'aho 'o te Kātoanga Kai Mā Ta'e Lēvaní, 'ā ē 'oku tāmāte'i ai 'ia te Pāsová, ne'e lea ange Tana kau akó kiā Ia, “Ko fea te feitu'u 'oku Ke loto ke motou ō 'o teuteu ke Ke 'ilo ai 'ia te pāsová?”

13 Pea fekau 'e Ia he toko ua 'o Tana kau akó, 'o iange, “Kulā ō ki te koló, pea 'e fakafetaulaki mai kiā kōlua he tangata 'oku fua he hina vai; kulā mulimuli ki ai.

14 Ko fea pē he 'api 'e hū ia ki aí, pea kulā lea ai ki te matāpule 'o te falé, “Okou pehē mai 'e te Tangata'alikí: “Ko fea Toku loki ke Au kai ai 'ia te Pāsová mo Taku kau akó?” ’

15 Pea 'e fakahā atu 'e ia kiā kōlua he fu'u falekai 'i lunga kua 'osi faliki mo teuteu; ko te feitu'u ia 'e kulā teuteu ai ma'a tātoú.”

16 Pea 'alu atu te ongo akó, 'o nā hū ki te koló, 'o nā 'ilo'i pē 'o hangē ko Tana iange kiā nāuá; 'o nā teu ai 'ia te Pāsová.

17 Pea 'i te afiafi pō'ulí ne Ina nofo ifo ke kai fakataha mo te kau hongofulu mā uá.

18 Pea 'i te lolotonga te notou tā'u'utu 'o kaí ne'e lea ange 'e Sīsū 'o pehē, “Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, ko te toko taha 'iā kōtou 'e lavaki'i 'Okou, 'io, ko te toko taha 'oku kai mo Au.”*

* **14:18** 14:18 Saame 41:9

19 Pea notou kamata loto mamahi, pea notou hanga 'o lea tahataha kiā Ia, 'o pehē, “‘Oku kailoa nai ko au, 'ē?”

20 Pea pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Ko te toko taha pē 'o te kau hongofulu mā uá, 'a ia 'oku ala fakataha mo Au ki te tisí.

21 He 'oku mo'oni ko te mole 'ia te Fanautama te Tangatá 'oku hangē ko ia kua tohi Ma'aná, kae pohoē 'ia te tangata 'e ina lavaki'i 'ia te Fanautama te Tangatá! Ne ngutuhua ange ki te tangata ko iá kāpau ne kailoa fanau'i.”

Ko te 'ohomohe 'a te 'Alikí
(Mātiu 26:26-30; Luke 22:14-23; 1 Kolinitō 11:23-25)

22 Pea lolotonga te notou kaí ne Ina to'o he fe'i mā, 'o tāpuaki'i, mo pakipaki, 'o 'avange kiā nātou, 'o pehē ange 'e Ia, “To'o;† ko Toku sinó 'eni.”

23 Ne Ina to'o foki he ipu, pea hili Tana fai he fakafeta'i, ne Ina 'avange kiā nātou; pea notou inu kotoa pē mei ai.

24 Pea pehē 'e Ia kiā nātou, “Ko Toku totó 'eni, ko te toto 'o te fuakavá,‡ 'a ia 'oku lilingi kote'uhí ko te tokolahi.*

25 'Okou tala mo'oni atu kiā kōtou, 'e kailoa 'aupito ke Au tē inu mei te fua 'o te vainé, 'o a'u ki te 'aho ko ia 'e Au toki inu ai ia kua fo'ou 'i te Pule'anga 'o te 'Atuá.”

26 Pea hili ange te notou fai he hiva, ne'e notou ō ki te ma'unga ko 'Ōlivé.

† 14:22 14:22 To'o: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, To'o, 'o kai.

‡ 14:24 14:24 fuakavá: 'oku pehē 'i tono 'ū hiki fualoa 'ihi, Fuakava Fo'ou. * 14:24 14:24 'Eki 24:8; Sel 31:31-34

*Ko te tukupā 'a Pitá**(Mātiu 26:31-35; Luke 22:31-34; Sione 13:36-38)*

²⁷ Pea iange 'e Sīsū kiā nātou, “E kotou tūkia kotoa pē, he kua tohi, ‘E Au taa'i 'ia te tauhí, pea 'e mavete te fanga sipí.*

²⁸ Kā neongo iá, kae hili ange Taku toetu'ú, 'e Au mu'amu'a 'iā kōtou ki Kāleli.”*

²⁹ Ka ne'e iange 'e Pita ki Ai, “Neongo 'e tūkia kotoa pē, kā 'e kailoa pehē 'eni ia.”

³⁰ Pea iange 'e Sīsū kiā ia, “Okou tala mo'oni atu kiā koe, ko te 'ānái, 'io, 'i te pō nei, 'i te he'iki ai 'u'ua tu'a ua 'ia te moá, kua tu'a tolu ta'aú fakafisinga'i 'Oku.”

³¹ Kā ne 'āsili ai ta'aná lea fakamātoato, “E kailoa 'aupito ke au fakafisinga'i 'Ou, neongo 'e iku pē ki ta'akú mate mo Koe!” Ne'e lea pehē foki 'ia nātou kotoa pē.

*Ko te lotu 'a Sīsū 'i Ketisemaní**(Mātiu 26:36-46; Luke 22:39-46)*

³² Pea notou a'u ki te feitu'u 'oku ui ko Ketisemaní; pea pehē ange 'e Ia ki Tana kau akó, “Kotou nonofó ifo heni, kae Au 'alu 'o lotu.”

³³ Pea ne'e 'alu mo Ia 'ia Pita mo Sēmisi mo Sione, pea kamata ke mamahi Tono lotó 'o hoha'a lahi;

³⁴ pea pehē 'e Ia kiā nātou, “Oku mamahi lahi Toku laumālié, 'o hangē kā maté. Kotou tatali 'i heni, 'o le'o.”

³⁵ Pea 'alu si'i atu Ia, 'o tō fo'oifo ki te kelekelé, pea lotu 'e Ia ke tolona 'ia te houá meīā Ia, 'o kāpau 'e lava.

³⁶ Pea pehē 'e Ia, “Apā, Tamai, 'oku malava 'e Koe 'ia te me'a kotoa pē; ke ke fakalaka mu'a 'ia te ipu

* 14:27 14:27 Sāk 13:7 * 14:28 14:28 Māt 28:16

nei meiā Au. Kā neongo ia, 'aua na'a fai ki To'okú loto, kā ki To'ou pē.”

³⁷ Pea ha'u Ia 'o 'ilo'i 'ia nātou kua notou momoe, 'o Ina pehē ange kiā Pita, “E Saimone, 'oku ke moe koā koe ia? 'Oku kailoa koā lava ke ke 'ala 'o houa taha?

³⁸ Kotou lele'o pē mo lotu, ke 'aua na'a kotou tō ki te 'ahi'ahí. 'Oku loto pē 'ia te laumālié ke fai, kā 'oku vaivai 'ia te kakanó.”

³⁹ Pea tē 'alu Ia 'o lotu, 'o fai 'aki 'ia te lea pē ko iá.

⁴⁰ Pea tē ha'u Ia, 'o 'ilo'i 'ia nātou 'oku notou kei momoe pē, he ne'e mafatukituki te notou matá. Pea ne'e kala notou 'ilo'i pe ko te ā he notou tali 'e fai kiā Ia.

⁴¹ Pea ha'u Ia ko tonono tu'a tolú, 'o pehē kiā nātou, “Kotou momoe ai pe ā 'eni mo mālōlō. Kua fe'unga; kua hokosia tonono taimí. 'Ē, 'oku lavaki'i 'ia te Fanautama te Tangatá ki te nima 'o te kau angahalá.

⁴² Kotou tutu'u, kae tou ō; vakai, kua ofi mai Toku lavakí!”

Ko te puke 'o Sīsuú

(Mātiu 26:47-56; Luke 22:47-53; Sione 18:3-12)

⁴³ Pea fokifā pē, lolotonga Tana kei leá, mo te a'u mai 'ia Siutasi 'Isikaliote, ko te toko taha 'o te kau hongofulu mā uá, pea ha'u mo ia he fu'u kakai mo te 'ū heletā mo te 'ū 'akau, ko te notou ōmai mei te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé mo te kau mātu'á.

⁴⁴ Pea ko ia ne'e lavaki'i Iá ne ina tuku he faka'ilonga kiā nātou, 'aki tana pehē, “Ko Ia ko 'ē 'e au 'uma ki aí, ko Ia ia; kotou puke'i 'Ona, 'o taki atu.”

⁴⁵ Pea 'i tana ha'ú, ne ina 'unu'unu leva ki Ai mo pehē, “Lāpai!” 'o 'uma kiā Ia.

⁴⁶ Pea ala mālohi kiā Ia 'e te kakaí, 'o notou puke Ia.

⁴⁷ Pea ko te toko taha 'o nātou ne tu'u ofi angé ne ina unuhi tana heletaá, 'o taa'i 'ia te tamaio'aliki 'a te Taula'aliki Lahí, 'o tu'usi tono lau'i talingá.

⁴⁸ Pea lea 'e Sīsū, 'o pehē kiā nātou, “Ko te kotou ōmai mo te heletā mo te 'akau ke puke 'Okú, 'o hangē ko he kaiha'a 'ia Aú!

⁴⁹ Ko te 'aho kotoa pē ne Au 'iā kōtou 'i te Temipalé 'o faiako, ka ne'e kailoa kotou puke'i 'Oku. Kā ko tono 'uhingá, ke fakamo'oni ki te 'ū Folafolá.”*

⁵⁰ Pea notou si'aki 'Ona 'o notou hola kotoa pē.

⁵¹ Pea ko te talavou 'e toko taha, ne ina mulimuli atu mo te kakaí kua kailoa 'ai hana kofu, kā kua takataakai 'aki 'ona he fu'u tupenu, pea notou puke'i ia.

⁵² Pea si'aki 'e ia to'oná tupenu, 'o hola tēlefua meiā nātou.

Ko tono faka'eke'eke 'o Sīsú

(Mātiu 26:57-68; Luke 22:54-55, 63-71; Sione 18:13-14, 19-24)

⁵³ Pea notou taki ange 'ia Sīsū ki te Taula'aliki Lahí. Pea fakataha kiā ia 'ia te hau'aliki taula'aliki kotoa pē, mo te kau mātu'á, mo te kau sikalaipé.

⁵⁴ Pea ne'e mulimuli ki ai 'ia Pita me'i te mama'ó 'o hū ki te loto'ā 'o te Taula'aliki Lahí; pea ne ina nofo fakataha mo te kau le'o Temipalé, 'o mūmū 'i te afí.

⁵⁵ Pea ko te kau taula'aliki lahí, mo te Sanetalimí kotoa pē, ne'e notou fiu'a kumí he talatalaaki 'o

* **14:49** 14:49 Luke 19:47; 21:37

Sīsū ke lava ai Tono tāmāte'i; kā ne kailoa notou ma'u.

⁵⁶ He neongo ne'e 'i ai he tokolahi ne'e notou tukuaki'i 'Ona, ka ne'e kailoa fai tatau te notou 'ū fakamatalá.

⁵⁷ Pea tutu'u ake mo he 'ihi, 'o notou tukuaki'i Ia, 'o pehē,

⁵⁸ “Ne'e motou fanongo kiā Ia 'oku pehē, ‘E Au vete 'ia te Fale Tapu nei, 'a ia kua ngaahi 'e te nimá, pea 'e Au langa 'i te 'aho 'e tolu he Fale Tapu 'e taha, 'a ia 'oku kailoa ko te ngaahi 'e te nimá.’ ”*

⁵⁹ Kae na'a mo ia, ne'e kailoa pē fai tatau te notou fakamatalá.

⁶⁰ Pea tu'u mai ki loto 'ia te Taula'aliki Lahí, 'o fehu'i ange kiā Sīsū, “Oku kala koā Ha'áú mama'i tali ki te me'a 'oku talatalaaki'i ai 'Ou 'e nātou nei?”

⁶¹ Kā ne fakalongolongo pē Ia, 'o kailoa tali la he me'a.

Pea toe fehu'i 'e te Taula'aliki Lahí, 'o pehē ki Ai, “Ko te Kalaisí 'ia Koe, ko te 'Alo 'o te Fakamālō'iná?”

⁶² Pea pehē ange 'e Sīsū, “Ko Au Ia; pea 'e kotou mamata ki te Fanautama te Tangatá 'oku nofo ki te nima to'omata'u 'o Mālohí, pea 'oku ha'u Ia mo te 'ū 'ao 'o te langí.”*

⁶³ Pea toki hae ifo 'e te Taula'aliki Lahí tonu kofu 'o'oná, 'o pehē ange, “Kote'uma'aki te tou tē kumi fakamo'oni?”

⁶⁴ Kua kotou fānonongo ki te lea fia 'Atuá; ko te ā leva te kotou lotó?”

Pea notou loto taha kotoa pē, ko te Tangatá ia 'oku tonu 'aupito ke mate.*

* **14:58** 14:58 Sione 2:19

* **14:62** 14:62 Saame 110:1; Tān 7:13

* **14:64** 14:64 Lev 24:16

⁶⁵ Pea hanga he 'ihi 'o 'anuhi 'Ona, pea notou fakapūlou'i Tono fofongá, 'o notou taa'i 'Ona, mo notou pehē ki Ai, “Mate mai pe ko ai ne taa'i 'Oú!” Pea pēkalae'i 'Ona 'e te kau le'o Temipalé 'aki te notou lau'i nimá.

Ko te fakafisinga'i 'e Pita 'ia Sīsuú

(Mātiu 26:69-75; Luke 22:56-62; Sione 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pea 'i te kei nofo 'ia Pita 'i lalo 'i te loto'aá, ne'e ha'u he toko taha 'o te kau kaunanga 'a te Taula'aliki Lahí.

⁶⁷ Pea 'i tana vakai kiā Pita 'oku mūmuú, ne ina sio fakamama'u kiā ia 'o pehē, “Ko koe foki ne ke 'iā Sīsū mei Nāsaletí!”

⁶⁸ Ka ne'e fakafisi ia, 'o pehē, “Oku kala 'ilo'i Ia 'e au, pea 'oku kailoa mahino kiā au pe ko tau laú ki te ā.” Pea 'alu atu ia mei ai ki te fale hū'angá; pea ne'e 'u'ua 'ia te moá.Š

⁶⁹ Pea tē vakai kiā ia 'e te kaunangá, 'o kamata lea kiā natou ne'e tutu'u 'i aí, 'o pehē, “Oku kau 'ia te siana nei ki te fa'ahinga ko iá!”

⁷⁰ Pea tē fakafisi pē ia.

Pea fualoa si'i atu, ne'e tē lea kiā Pita 'ia nātou ne'e tutu'u 'i aí, “Ē, 'oku mo'oni pē 'oku ke kau ki te fa'ahinga ko iá; kae'uma'ā he ko te Kāleli foki 'ia koe!”

⁷¹ Ka ne'e tuki mo fuakava 'e ia 'o pehē, “Oku kailoa 'aupito ha'akú 'ilo 'e taha ki te Tangata ko 'ena 'oku kotou lau ki Aí.”

⁷² Pea ne'e 'u'ua leva 'ia te moá ko tōno tu'a uá. Pea manatu 'ia Pita ki te lea ne'e lea 'aki 'e Sīsū kiā ia 'o pehē, “I te he'iki ai 'u'ua tu'a ua 'ia te moá,

---

Š 14:68 14:68 pea ne'e 'u'ua 'ia te moá: 'oku kailoa 'asi 'ia te kupu'i lea nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi.

kua tu'a tolu ta'aú fakafisinga'i 'Oku.” Pea 'i tana manatu ki aí, ne'e toki tangi mamahi ia.

15

Ko te faka'eke'eke 'o Sīsū 'e Pailató

(Mātiu 27:1-2, 11-14; Luke 23:1-5; Sione 18:28-38)

¹ Pea pongipongi leva, ne'e fai 'e te kau taula'aliki lahi te notou fakakaukau, pea mo te kau mātu'á mo te kau sikalaipé, 'io, 'ia te Sanetalimí kotoa pē; 'o notou ha'i 'ia Sīsū, pea notou 'ave 'Ona kiā Pailato.

² Pea fehu'i 'e Pailato kiā Sīsū, “Ko Koe 'ia te Tu'i 'o te kakai Siú?”

Pea tali Ia ki ai, 'o pehē, “Ko ia pē.”

³ Pea hanga 'e te kau taula'aliki lahi, 'o talatalaaki'i 'Ona 'i te 'ū me'a lahi.

⁴ Pea tē fehu'i 'e Pailato kiā Ia, 'o pehē, “Oku kailoa Hau mama'i tali koā? Vakai ange ki te 'ū me'a kua notou talatalaaki'i 'aki 'Oú!”

⁵ Kā ne kailoa tē tali 'e Sīsū he mama'i me'a 'e taha; ko ia ne'e ofo ai 'ia Pailato.

Ko te tautea mate 'o Sīsú

(Mātiu 27:15-26; Luke 23:13-25; Sione 18:39–19:16)

⁶ Pea kā hoko 'ia te kátoangá, ne'e vete ange 'e Pailato he pōpula 'e taha, 'a ia pē 'e notou kole ki aí.

⁷ Pea ne'e 'i ai he matu'a ne'e hingoa ko Palāpasa, 'a ia ne'e nofo ha'isia fakataha mo te 'ihi ne'e angatu'u, 'a ia ko te fa'ahinga ne'e notou fai he fakapō lolotonga te notou angatu'ú.

⁸ Pea ō ange te kakaí, 'o notou kaikaila kiā ia ke fai ange ma'a nātou 'o hangē ko tana fa'a faí.

⁹ Pea tali 'e Pailato, 'o pehē kiā nātou, “Oku kotou loto ke au vete atu 'ia te Tu'i Siú?”

¹⁰ Hē ne ina 'ilo'i, tā ko te loto meheka kua tukuange ai 'Ona 'e te kau taula'aliki lahi.

¹¹ Kā ne'e ue'i 'e te kau taula'aliki lahi 'ia te kakaí ke vete mai pē 'ia Palāpasa.

¹² Pea toe tali 'e Pailato, 'o pehē kiā natou, “Pea ko te ā leva te me'a 'oku kotou loto ke au fai kiā Ia 'oku kotou ui ko te Tu'i Siú?”

¹³ Pea notou tē kalanga, “Kalusefai Ia!”

¹⁴ Pea pehē 'e Pailato kiā nātou, “He ko te ā he kovi kua fai 'e Ia?”

Kā ne fakautuutu pē te notou kalangá, “Kalusefai Ia!”

¹⁵ Pea ko Pailato, ko te me'a 'i tana fia fai te me'a 'oku loto ki ai 'ia te kakaí, ne ina vete ange 'ia Palāpasa kiā nātou, pea 'i te 'osi ange tana kau'imaea'i 'o Sīsuú, ne ina tuku atu 'Ona ke kalusefai.

*Ko te manuki'i 'e te kau sōtiá 'ia Sīsū
(Mātiu 27:27-31; Sione 19:2-3)*

¹⁶ Pea taki ange 'Ona 'e te kau taú, 'o fakahū ki te loto'ā 'o te Palasi 'o te kōvaná; pea notou fakataha 'ia te vāhenga taú kotoa pē.

¹⁷ Pea notou 'ai kiā Ia he kofu kulakula, pea notou fī he kalauni talatala, 'o 'ai takai 'i Tono fofongá.

¹⁸ Pea notou kamata fetapa kiā Ia, 'o pehē “Ēī, Tu'i 'o te kakai Siú!”

¹⁹ Pea notou taa'i Tono fofongá 'aki he kaho, mo notou 'anuhi 'Ona, pea notou tū'ulutui 'o hū kiā Ia.

²⁰ Pea 'osi ange te notou va'inga'aki Iá, ne'e notou to'o meiā Ia 'ia te kofu kulakulá, kae notou

'ai ki Ai Tono kofu 'O'oná. Pea notou taki atu Ia ke kalusefai.

Ko tonono kalusefai 'o Sīsuú

(Mātiu 27:32-44; Luke 23:26-43; Sione 19:17-27)

²¹ Pea ne'e notou fekau he tangata ko Saimone mei Sailine, ko tana ha'ú mei 'uta, pea ko te tamai 'a 'Alekišānita mo Lūfusi, ke fua Tono kolosí.*

²² Pea ne'e notou 'ave 'Ona ki te feitu'u ko Kolokota, 'a ia ko tonono hikí, ko te feitu'u 'o te 'ulupoko.

²³ Pea ne'e notou 'avatu kiā Ia he uaine kua hu'i 'aki te mula, ka ne'e kailoa talí 'e Ia.

²⁴ Pea 'i te 'osi ange te notou kalusefai Iá, ne'e notou tufatufa Tono 'ū kofú, 'o notou talotalo ki ai, ke 'ilo'i pe ko te ā 'e ma'u 'e te tangata taki taha.*

²⁵ Pea 'i te hoko te hiva pongipongí ne'e notou kalusefai ai 'Ona.

²⁶ Pea ne'e 'ai he tohi 'i lunga ki te 'uhinga 'o Tono tauteá, 'a ia ne'e tohi 'i ai 'o pehē, “KO TE TU'I 'O TE KAKAI SIU.”

²⁷ Pea notou kalusefai fakataha mo Ia he ongo kaiha'a, ko te toko taha mei to'omata'u, mo te toko taha mei to'ohema.

²⁸ [Pea ne'e fakamo'oni'i ai te lau 'a te Folafolá, 'o pehē, “Pea ne'e fakakau Ia fakataha mo te kau maumau laó.】**

²⁹ Pea ko te kakai ne'e ō angé ne'e notou talalākulaku ki Ai, mo notou kalokalo te notou 'ulú,

---

* **15:21** 15:21 Loma 16:13 * **15:24** 15:24 Saame 22:18 * **15:28** 15:28 'Oku kailoa 'asi 'ia te veesi nei 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi (vakai kiā Luk 22:37). * **15:28** 15:28 'Ais 53:12

'o notou pehē, “Uē! 'Ia te Tama holoki Fale Tapu 'o langa 'i te 'aho 'e tolú!”*

³⁰ 'Alu ifo angé mei te kolosí, 'o fakahaofi 'Ou!”

³¹ Pea manuki pehē foki mo te kau taula'aliki lahi mo te kau sikalaipé 'o notou fepehē'aki 'iā nātou 'o pehē, “Ne Ina fakahaofi 'ia te kakai kehé, kā 'oku kailoa Ina lava ke fakahaofi pē 'Ona!

³² Ko te Kalaisí takua 'eni, ko te Tu'i 'Isilelí; pea tukuangé ke 'alu ifo Ia mei te kolosí, ke motou sio ki Ai kae motou toki tui!”

Pea ko te ongo me'a foki ne'e kalusefai mo Iá ne'e nā manuki 'i 'Ona.

Ko te pekia 'a Sīsū

(Mātiu 27:45-56; Luke 23:44-49; Sione 19:28-30)

³³ Pea 'i te a'u ki te ho'atā mālié, ne'e hoko he pō'uli ki te fanuá fuli pē, 'o a'u ki te tolu afiafi.

³⁴ Pea 'i te tolu afiafi ne'e kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, “'Iai, 'Iai, lama sapakatani?”, 'a ia ko tono hikí, “'E Toku 'Atua, 'e Toku 'Atua, ko te ā kua Ke si'aki ai 'Okú?”*

³⁵ Pea ko te 'ihi 'iā nātou ne'e tutu'u ofi maí, 'i te notou fānonongo ki aí, ne'e notou pehē, “Vakai, 'oku ui Ia kiā 'Ilaisiā!”

³⁶ Pea lele he toko taha, 'o unu he oma 'i te vinika, 'o 'ai ki te va'a kaho, 'o 'avange kiā Ia ke inu, mo pehē ange, “'E, tou vakai angé pe 'e ha'u 'ia 'Ilaisiā ke 'ave ifo 'Ona!”*

³⁷ Pea ne'e kalanga le'o lahi 'ia Sīsū, 'o toki tukuange Tono laumālié.

---

* **15:29** 15:29 Saame 22:7; 109:25; Ma'ake 14:58; Sione 2:19

* **15:34** 15:34 Saame 22:1   * **15:36** 15:36 Saame 69:21

38 Pea ne'e mahaeua 'ia te puipui 'o te Fale Tapú mei lunga ki lalo.*

39 Pea ko te senituliō ne'e tu'u ofi mai, 'o fehanga-hangai mo Iá, 'i tana vakai ki te pehē te tukuange Tono laumālié,† ne'e pehē ia, “Tā ko te mo'oni pē, ko te 'Alo Ia 'o te 'Atuá!”

40 Pea ne'e 'i ai foki mo he kau fafine ne'e notou mamata mai mei te mama'ó; ko te 'ihi 'iā nātou ko Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisi Si'i mo Sioseé, pea mo Sālome,*

41 ('ā ē ne'e notou mulimuli kiā Ia 'i Tana 'i Kālelí, 'o notou tauhi ki Ai,) pea mo he kau fafine tokolahí, 'a ia ne'e notou ō ake mo Ia ki Selusalema.

Ko te telio 'o Sīsuú

(Mātiu 27:57-61; Luke 23:50-56; Sione 19:38-42)

42 Pea 'i tana afiafi ifó leva, pea kote'uhí ko te Tokonaki ia, 'a ia ko te 'aho 'oku mu'amu'a 'i te Sāpaté,

43 ne'e fakato'ato'a 'ia Siosifa ko te 'Alemateá, ('a ia ko te 'aliki ne'e kau ki te Fakataha Fakamātu'á, pea ne'e nofo 'amanaki ki te Pule'anga 'o te 'Atuá,) pea ne ina hū kiā Pailato, 'o kole 'ia te sino 'o Sīsuú.

44 Pea ne'e ofo 'ia Pailato 'i Tana pekia vavé, 'o ina ui ange 'ia te senitulioó, 'o fakafehu'i kiā ia pe kua fualoa Tana pekiá.

45 Pea 'i tana 'ilo ki ai mei te senitulioó, ne ina foaki 'ia te 'anga'angá kiā Siosifa.

46 Pea hanga ia 'o fakatau he tupenu mahu'inga, 'o tuku ifo te sino 'o Sīsuú, 'o fakakoloa 'aki 'ia te

---

* **15:38** 15:38 'Eki 26:31-33 † **15:39** 15:39 ki te pehē te tukuange Tono laumālié: 'oku pehē 'i tonu 'ū hiki fualoa 'ihi, ki te pehē fau Tana kalangá, mo te tukuange Tono laumālié. * **15:40** 15:40-41 Luke 8:2-3

tupenú, 'o telio 'Ona 'i te fanualoto, 'a ia kua 'osi foa'i 'i te maká, 'o fakateka 'e ia he maka ke songo 'aki 'ia te fanualotó.

⁴⁷ Pea ko Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sioseé, ne'e nā mamata ki te feitu'u kua notou telio ai 'ia Sīsuú.

16

Ko te toetu'u 'a Sīsuú

(Mātiu 28:1-8; Luke 24:1-12; Sione 20:1-10)

¹ Pea 'i te 'osi 'ia te Sāpaté, ne'e hanga 'e Mele mei Makitalá, mo Mele ko te fa'ē 'a Sēmisi, mo Sālome, 'o notou fakatau 'ia te 'ū ahi namu lelei, kote'uhí ke notou ō 'o tākai 'aki 'ia te sino 'o Sīsuú.

² Pea notou 'alu ki te fanualotó hengihengi 'aupito 'i te fu'aki 'aho 'o te uiké, fe'unga mo te hopo 'ia te la'aá.

³ Pea notou fepehē'aki, “Ko ai ia 'e fakateka ma'a tātou 'ia te maká mei te matapā 'o te fanualotó?”

⁴ Pea 'i te notou hanga aké, tā kua teka'i atu 'ia te maká ia; he ne'e fu'u lahi. ⁵ Pea 'i te notou uulu ki te fanualotó, ne'e notou mamata he talavou 'oku nofo 'i te āfaki mata'ú, 'oku kofu 'aki he kofu hinahina mo tōtōlofa; pea ne'e notou fu'u 'oho.

⁶ Pea pehē ange 'e ia kiā nātou, “Aua 'e kotou 'ilifia; ko te kotou kumi kiā Sīsū mei Nāsaleti ne'e kalusefai; kua toetu'u Ia! 'Oku kailoa 'i heni Ia; vakai ko te feitu'u 'ē ne'e notou telio ai Iá.

⁷ Kae kotou ō mu'a, 'o fakahā ki Tana kau akó, mo Pita, 'o pehē, “Oku mu'amu'a Ia 'iā kōtou ki Kāleli; ko te feitu'u ko iá 'e kotou mamata ai kiā Ia, 'o hangē ko Tana tala'i atu kiā kōtou.’ ”*

* 16:7 16:7 Māt 26:32; Ma'ake 14:28

8 Pea notou uulu ki tu'a, 'o hola mei te fanualotó, he ne'e notou tetetete mo tāfu'ua. Pea ne'e kailoa notou tala'i te me'á ki he taha; he ne'e notou fu'u manahē 'aupito.

*Ko te hā 'ia Sīsū kiā Mele mei Makitalá
(Mātiu 28:9-10; Sione 20:11-18)*

9*[Pea 'i Tana toetu'u 'i te hengihengi 'o te fu'aki 'aho 'o te uiké, ne'e fu'aki hā Ia kiā Mele mei Makitalá, 'ā ē ne'e kapusi mei ai 'ia te fanga tēvolo 'e toko fitú.

10 Pea 'alu 'ia te fafine ko iá, 'o tala kiā nātou kua kau mo Sisuú, lolotonga te notou nonofo mamahi mo te tangí.

11 Kā ko nātou, neongo te notou fanongo kua ma'uli Iá pea kua mātā 'Ona 'e te fafiné, ne'e kailoa he notou mama'i tui ki ai.

*Ko te hā 'ia Sīsū ki te toko ua 'o Tana kau akó
(Luke 24:13-25)*

12 'Osi ange ko iá ne Ina hā 'i te founga 'e taha ki te notou toko ua ne'e nā luelue, ko te nā fononga ki te tuku'utá.

13 Pea ne nā foki, 'o fakahā 'ia te me'á ki tonono toé; ka ne'e kailoa pē tui nātou ia ki ai.

*Ko te hā 'ia Sīsū ki Tana kau akó
(Mātiu 28:16-20; Luke 24:36-49; Sione 20:19-23;
Ngāue 1:6-8)*

---

* **16:9** 16:9 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku kailoa 'asi ai 'ia te veesi 9-20. Pea 'i te 'ū hiki fualoa 'ihi, 'oku 'asi ai pē mo 'eni ('o veesi 9 mo te 10): 'Alu 'ia te kau fafiné kiā Pita mo tonono 'ū kaungāme'á 'o notou fakamatala'i ange 'ia te 'ū me'a ne'e fakahā kiā nātou. Pea hili iá ne'e fakamafola 'e Sīsū tonu Tana ongoongolelei 'o te fakama'uli ta'engata 'a ē 'oku mā'oni'oni mo ta'engata ki te hahaké mo te hihifó 'o vaka atu 'i Tana kau akó.

14 Pea hili ko iá, ne Ina hā ki te kau hongofulu mā tahá, lolotonga te notou kainangá, 'o valoki'i 'ia nātou 'i te notou ta'etuí mo ongongata'á, kote'uhí ko te kailoa notou tui kiā nātou ne'e mamata kiā Ia kua Ina toetu'ú.

15 Pea toki pehē ange 'e Ia kiā nātou, “Kotou ō ki māmani fuli pē, 'o malanga 'aki 'ia te ongoongolelé ki te kakai kotoa pē.

16 Ko ia pē 'e tui mo papitaisó 'e ma'uli; kā ko ia ko 'ē 'e kailoa tuí 'e mala'ia.

17 Pea 'e ō mo nātou 'oku tuí 'ia te 'ū faka'ilonga ko 'ení: 'e notou kapusi tēvolo 'i te hingoa 'O'okú; 'e notou lea 'aki 'ia te 'ū lea fo'ou;

18 'e notou puke ake 'ia te fanga ngata; pea kāpau 'e notou inu he me'a 'oku kona, 'e kailoa 'aupito kovi ia kiā nātou; 'e notou hilifaki nima ki te mahakí, pea 'e notou mā'u'uli.”

*Ko te hā'ele ake 'ia Sīsū ki langí
(Luke 24:50-53; Ngāue 1:9-11)*

19 Pea 'i te 'osi ange te folafola 'a te 'Alikí kiā nātou, ne'e 'avake Ia ki te langí, 'o 'afio mei te to'omata'u 'o te 'Atuá.

20 Pea ko nātou, ne'e notou 'alu atu 'o malanga holo; pea ne'e ngāue fakataha mo nātou 'e te 'Alikí, 'o poupou 'ia te Folafolá 'aki 'ia te 'ū faka'ilonga ne'e hokó.]†

---

† 16:20 16:20 'I te 'ū hiki fualoa 'ihi 'oku faka'osi 'aki te 'Ēmeni.

lxxx

Te Fuakava Fo'ou
Niuafu'ou: Te Fuakava Fo'ou (New Testament) of
Tonga

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Niuafu'ou

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2024-08-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Sep 2024 from source files
dated 14 Aug 2024

916961df-d7fc-5167-b598-93a0d0d5d9aa